

Chồông 1 : CÔ BAN VE HỘP NGỔ

Trong chồông này sẽ giới thiệu những nguyên tắc chung về tập ra , dịch và chạy một chồông trình hộp ngổ trên máy tính .

Cấu trúc ngữ pháp của lệnh hộp ngổ trong giao trình này sẽ trình bày theo Macro Assembler (MASM) đũa trên CPU 8086 .

1.1 Cấu pháp lệnh hộp ngổ

Một chồông trình hộp ngổ bao gồm một loạt các mệnh đề (statement) sẽ viết liên tiếp nhau , mỗi mệnh đề sẽ viết trên 1 dòng .

Một mệnh đề có thể là :

- một lệnh (instruction) : sẽ trình biên dịch (Assembler =ASM) chuyển thành mã máy.
- một chỉ dẫn của Assembler (Assembler directive) : ASM không chuyển thành mã máy

Các mệnh đề của ASM gồm 4 trường :

Name	Operation	Operand(s)	Comment
------	-----------	------------	---------

Các trường cách nhau ít nhất là một ký tự trống hoặc một ký tự TAB

ví dụ lệnh như sau :

START : MOV CX,5 ; khởi tạo thanh ghi CX

Sau này là một chỉ dẫn của ASM :

MAIN PROC ; tạo một thủ tục có tên là MAIN

1.1.1 Trường Tên (Name Field)

Trường tên sẽ dùng cho nhận lệnh , tên thủ tục và tên biến . ASM sẽ chuyển tên thành mã chỉ báo nhị.

Tên có thể dài từ 1 đến 31 ký tự . Trong tên cho các ký tự từ a-z , các số và các ký tự khác biệt sau : ? , @ , _ , \$ và dấu . Không được phép có ký tự trống trong phần tên . Nếu trong tên có ký tự . thì nó phải là ký tự đầu tiên . Tên không được bắt đầu bằng một số . ASM không phân biệt giữa ký tự viết thường và viết hoa .

Sau này là các ví dụ về tên hộp lệnh và không hộp lệnh trong ASM .

Tên hộp lệnh	Tên không hộp lệnh
COUNTER1	TWO WORDS
@CHARACTER	2ABC
SUM_OF_DIGITS	A45.28
DONE?	YOU&ME
.TEST	ADD-REPEAT

1.1.2 Trường toán tử (operation field)

Nó với 1 lệnh trường toán tử chứa ký hiệu (symbol) của mã phép toán (operation code = OPCODE). ASM sẽ chuyển ký hiệu mã phép toán thành mã máy. Thông thường ký hiệu mã phép toán mã tài liệu của phép toán, ví dụ ADD, SUB, INC, DEC, INT ...

Nó với chỉ dẫn của ASM, trường toán tử chứa một opcode giả (pseudo operation code = pseudo-op). ASM không chuyển pseudo-op thành mã máy mà dùng chỉ dẫn ASM thực hiện một việc gì đó ví dụ tạo ra một thủ tục, định nghĩa các biến ...

1.1.3 Trường các toán hạng (operand(s) field)

Trong một lệnh trường toán hạng chứa các số liệu tham gia trong lệnh đó. Một lệnh có thể không có toán hạng, có 1 hoặc 2 toán hạng. Ví dụ:

- NOP ; không có toán hạng
- INC AX ; 1 toán hạng
- ADD WORD1,2 ; 2 toán hạng cộng 2 với nội dung của từ nhớ WORD1

Trong các lệnh 2 toán hạng toán hạng đầu là toán hạng đích (destination operand). Toán hạng đích thông thường là thanh ghi hoặc vị trí nhớ dùng để lưu trữ kết quả. Toán hạng thứ hai là toán hạng nguồn. Toán hạng nguồn thông thường không bị thay đổi sau khi thực hiện lệnh.

Nó với một chỉ dẫn của ASM, trường toán hạng chứa một hoặc nhiều thông tin mà ASM dùng để thực thi chỉ dẫn.

1.1.4 Trường chú thích (comment field)

Trường chú thích là một tùy chọn của mệnh lệnh trong ngôn ngữ ASM. Lập trình viên dùng trường chú thích để thuyết minh về các lệnh. Nhiều nay lập cần thiết vì ngôn ngữ ASM là ngôn ngữ cấp thấp (low level) vì vậy sẽ rất khó hiểu chương trình nếu không có chú thích một cách này thì rất rối rắm. Tuy nhiên không nên có chú thích nó với mỗi dòng của chương trình, kể cả những lệnh mà ý nghĩa của nó đã rất rõ ràng nhé:

- NOP ; không làm gì cả
- Ngồi ta dùng dấu chấm phẩy (;) để bắt đầu trường chú thích.

ASM cũng cho phép dùng toán tử ở một dòng cho chú thích để tạo một khoảng trống ngăn cách các phần khác nhau của chương trình, ví dụ:

```

;
; khởi tạo các thanh ghi
;
MOV AX,0
MOV BX,0

```

1.2 Các kiểu số liệu trong chương trình hộp ngồ

CPU ch̃ làm việc với các số nh̃ phân . Vì vậy ASM phải chuỹn tất cả các loại số liệu thành số nh̃ phân . Trong một ch̃ng trình hộp ng̃ cho phép biểu diễn số liệu d̃i dạng nh̃ phân , thập phân hoặc thập lục phân và th̃m chí là cả ký t̃i nữa .

1.2.1 Các số

Một số nh̃ phân là một dãy các bit 0 và 1 và 2 phải kết thúc bằng h hoặc H

Một số thập phân là một dãy các chữ số thập phân và kết thúc bởi d hoặc D (có thể không cần)

Một số hex phải bắt đầu bởi 1 chữ số thập phân và phải kết thúc bởi h hoặc H .

Sau này là các biểu diễn số hộp l̃ và không hộp l̃ trong ASM :

Số	Loại
10111	thập phân
10111b	nh̃ phân
64223	thập phân
-2183D	thập phân
1B4DH	hex
1B4D	số hex không hộp l̃
FFFFH	số hex không hộp l̃
0FFFFH	số hex

1.2.2 Các ký t̃i

Ký t̃i và một chuỗi các ký t̃i phải nằm trong gĩa hai dấu ngoặc nh̃n hoặc hai dấu ngoặc kép . Ví dụ 'A' và "HELLO" . Các ký t̃i nếu nằm chuỹn thành mã ASCII bởi ASM . Do nh̃ trong một ch̃ng trình ASM sẽ xem khai báo 'A' và 41h (mã ASCII của A) là gĩng nhau .

1.3 Các biến (variables)

Trong ASM biến nh̃ng vai trò nh̃ trong ngôn ngữ cấp cao . Mỗi biến có một loại dữ liệu và nó nh̃ng g̃n một nh̃a ch̃ bảo nh̃ sau khi d̃ch ch̃ng trình . Bảng sau này liệt kê các toán t̃i gĩa dụng nh̃ nh̃ng nghĩa các loại số liệu .

PSEUDO-OP	STANDS FOR
DB	define byte
DW	define word (doublebyte)
DD	define doubleword (2 t̃i liên tiếp)
DQ	define quadword (4 t̃i liên tiếp)
DT	define tenbytes (10 bytes liên tiếp)

1.3.1. Biến byte

Giải thích mãng bắt đầu tại 0300h thì bộ nhớ sẽ như sau:

SYMBOL	ADDRESS	CONTENTS
W_ARRAY	300h	1000d
W_ARRAY+2	302h	40d
W_ARRAY+4	304h	29887d
W_ARRAY+6	306h	329d

Byte thấp và byte cao của một từ

Nếu khi chúng ta cần truy xuất tới byte thấp và byte cao của một biến từ. Giải thích chúng ta như sau :

```
WORD1 DW 1234h
```

Byte thấp của WORD1 chứa 34h , còn byte cao của WORD1 chứa 12h

Ký hiệu của các byte thấp là WORD1 còn ký hiệu của các byte cao là WORD1+1 .

Chuỗi các ký tự (character strings)

Một mảng các mã ASCII có thể được định nghĩa bằng một chuỗi các ký tự

Ví dụ :

```
LETTERS DW 41h,42h,43h
```

tương ứng với

```
LETTERS DW 'ABC '
```

Trong một chuỗi , ASM sẽ phân biệt chữ hoa và chữ thường . Vì vậy chuỗi 'abc' sẽ được chuyển thành 3 bytes : 61h ,62h và 63h.

Trong ASM cũng có thể tạo ra một tập các ký tự và các số trong một định nghĩa . Ví dụ :

```
MSG DB 'HELLO', 0AH, 0DH, '$'
```

tương ứng với

```
MSG DB 48H,45H,4CH,4Ch,4FH,0AH,0DH,24H
```

1.4 Các hằng (constants)

Trong một chương trình các hằng có thể được đặt tên nhờ các định EQU (equates) . Cú pháp của EQU là:

```
NAME EQU constant
```

ví dụ :

```
LF EQU 0AH
```

sau khi khai báo trên thì LF được dùng thay cho 0Ah trong chương trình . Vì vậy ASM sẽ chuyển các lệnh :

```
MOV DL,0Ah
```

```
và MOV DL,LF
```

thành cùng một mã máy .

Cũng có thể dùng EQU để định nghĩa một chuỗi , ví dụ:

```
PROMPT EQU 'TYPE YOUR NAME '
```

Sau khi khai báo này , thay cho

```
MSG DB 'TYPE YOUR NAME '
```

chúng ta có thể viết

```
MSG DB PROMPT
```

1.5 Các lệnh cơ bản

CPU 8086 có hàng trăm lệnh , trong chương này , chúng ta sẽ xem xét 7 lệnh nền tảng của 8086 mà chúng thông dụng với các thao tác di chuyển số liệu và thực hiện các phép toán số học .

Trong phần sau này , WORD1 và WORD2 là các biến từ , BYTE1 và BYTE2 là các biến byte .

1.5.1 Lệnh MOV và XCHG

Lệnh MOV dùng để chuyển số liệu giữa các thanh ghi , giữa 1 thanh ghi và một vị trí nhớ hoặc để di chuyển trực tiếp một số đến một thanh ghi hoặc một vị trí nhớ. Cú pháp của lệnh MOV là:

```
MOV Destination , Source
```

Sau đây là vài ví dụ :

```
MOV AX,WORD1 ; lấy nội dung của từ nhớ WORD1 vào thanh ghi AX
```

```
MOV AX,BX ; AX lấy nội dung của BX , BX không thay nội
```

```
MOV AH,'A' ; AX lấy giá trị 41h
```

Bảng sau cho thấy các trường hợp cho phép hoặc cấm của lệnh MOV

Destination operand

source operand	General Reg	Segment Reg	Memory Location	Constant
General Reg	Y	Y	Y	NO
Segment Reg	Y	NO	Y	NO
Memory Location	Y	Y	NO	NO
Constant	Y	NO	Y	NO

Lệnh XCHG (Exchange) dùng để trao đổi nội dung của 2 thanh ghi hoặc của một thanh ghi và một vị trí nhớ. Ví dụ: XCHG AH,BL

```
XCHG AX,WORD1 ; trao đổi nội dung của thanh ghi AX và từ nhớ WORD1.
```

Cũng nhớ lệnh MOV có một số hạn chế đối với lệnh XCHG nhớ bảng sau :

Destination operand

Source operand	General Register	Memory Location
General Memory	Y	Y
Memory Location	Y	No

1.5.2 Lềnh ADD, SUB, INC , DEC

Lềnh ADD và SUB nềacông và trờ nằ dung của 2 thanh ghi , của mằ thanh ghi và mằ vò trí nhừ, hoặc công (trờ) mằ số vừ (khoi) mằ thanh ghi hoặc mằ vò trí nhừ. Cùiphap là:

ADD Destination , Source

SUB Destination , Source

Ví dừ:

ADD WORD1, AX

ADD BL , 5

SUB AX,DX ; AX=AX-DX

Vì lýdo kỹthuật , lềnh ADD vàSUB cũng bừ mằ sốhain cheánhồ bằg sau:

Destination operand

Source operand	General Reg	Memory Location
Gen Memory	Y	Y
Memory Location	Y	NO
Constant	Y	Y

Vừ công hoặc trờtrừc tiếp giừa 2 vò trí nhừ là không nềacông phép . Nềagiả quyết vừ nềanay ngừoi ta phải di chuyền byte (tờ) nhừ nền mằ thanh ghi sau nừ mừ công hoặc trờthanh ghi này vừ mằ byte (tờ) nhừkhac . Ví dừ:

MOV AL, BYTE2

ADD BYTE1, AL

Lềnh INC (increment) nềacông thêm 1 vào nằ dung của mằ thanh ghi hoặc mằ vò trí nhừ. Lềnh DEC (decrement) nềagiảm bừ 1 khoi mằ thanh ghi hoặc 1 vò trí nhừ. Cùiphap của chúng là:

INC Destination

DEC Destination

Ví dừ:

INC WORD1

INC AX

DEC BL

1.5.3 **Lẹnh NEG (negative)**

Lẹnh NEG ñẹa ñọa dạu (lạy bụọ2) của một thanh ghi hoặc một vò trí nhòu. Cui pháp :

NEG destination

Ví dui : NEG AX ;

Giạisòu AX=0002h sau khi thòc hiẹn lẹnh NEG AX thì AX=FFFEh

LỒU YỒ: 2 toạn hạng trong cạc lẹnh trẹn ñạy phại cung loại (cung lạbyte hoặc tòu)

1.6 Chuyẹn ngoạn ngọc cạp cao thanh ngoạn ngọc ASM

Giạisòu A vạo B lạo 2 biẹn tòu.

Chuẹng ta sẹi chuyẹn cạc mẹnh ñẹa sau trong ngoạn ngọc cạp cao ra ngoạn ngọc ASM .

1.6.1 Mẹnh ñẹa B=A

MOV AX,A ; ñọa A vạo AX

MOV B,AX ; ñọa AX vạo B

1.6.2 Mẹnh ñẹa A=5-A

MOV AX,5 ; ñọa 5 vạo AX

SUB AX,A ; AX=5-A

MOV A,AX ; A=5-A

cạch khac :

NEG A ; A=-A

ADD A,5 ; A=5-A

1.6.3 Mẹnh ñẹa A=B-2*A

MOV AX,B ; Ax=B

SUB AX,A ; AX=B-A

SUB AX,A ; AX=B-2*A

MOV A,AX ; A=B-2*A

1.7 Cạu truc̣ của một chòng trình hòp ngọc

Một chòng trình ngoạn ngọc mạy bao gọm mạo (code) , sọạ liẹu (data) vạo ngaịn xep (stack) . Mọ̀i mọ̀t phạn chiẹm mọ̀t ñọạn bọạnhòu. Mọ̀i mọ̀t ñọạn chòng trình lạo ñọc chuyẹn thanh mọ̀t ñọạn bọạnhòu bội ASM .

1.7.1 Cạc kiẹu bọạnhòu (memory models)

Ñọạ lọn của mạo vạo sọạ liẹu trong mọ̀t chòng trình ñọc quy ñònh bội chæ dạn MODEL nhạm xạc ñònh kiẹu bọạnhòu dung vọ̀i chòng trình . Cui pháp của chæ dạn MODEL nhò sau :

.MODEL memory_model

Bạng sau cho thạy cạc kiẹu bọạnhòu:

MODEL	DESCRIPTION
SMALL	code và data nằm trong 1 đoạn
MEDIUM	code nhiều hơn 1 đoạn, data trong 1 đoạn
COMPACT	data nhiều hơn 1 đoạn, code trong 1 đoạn
LARGE	code và data lớn hơn 1 đoạn, array không quá 64KB
HUGE	code, data lớn hơn 1 đoạn, array lớn hơn 64KB

1.7.2 Đoạn số liệu

Đoạn số liệu của chương trình chứa các khai báo biến, khai báo hằng ... Nếu bắt đầu đoạn số liệu chúng ta dùng thẻ dẫn DATA với cú pháp như sau :

```
.DATA
;khai báo tên các biến, hằng và mảng
```

ví dụ :

```
.DATA
WORD1      DW  2
WORD2      DW  5
MSG        DB  'THIS IS A MESSAGE '
MASK              EQU  10010010B
```

1.7.3 Đoạn ngăn xếp

Mục đích của việc khai báo đoạn ngăn xếp là dành một vùng nhớ (vùng stack) để lưu trữ cho stack. Cú pháp của lệnh như sau :

```
.STACK      size
nếu không khai báo size thì 1KB dành cho vùng stack.
.STACK      100h ; dành 256 bytes cho vùng stack
```

1.7.4 Đoạn mã

Đoạn mã chứa các lệnh của chương trình. Bắt đầu đoạn mã bằng thẻ dẫn CODE như sau :

```
.CODE
    Bên trong đoạn mã các lệnh thông thường có thể thành thủ tục (procedure) mà cấu trúc của một thủ tục như sau :
```

```
name      PROC
; body of the procedure
name      ENDP
```

Sau đây là cấu trúc của một chương trình hộp ngồ mà phần CODE là thủ tục có tên là MAIN


```
.MODEL    SMALL
.STACK   100H
.CODE
MAIN     PROC
; display dấu nhấc
        MOV  AH,2
        MOV  DL,'?'
        INT  21H
; nhập 1 kyitõ
        MOV  AH,1  ; ham ñõc kyitõ
        INT  21H   ; kyitõ ñõc ñõa vào AL
        MOV  BL,AL  ; cấ kyitõ trong BL
; nhập ñền dòng mõi
        MOV  AH,2  ; ham xuấ 1 kyitõ
        MOV  DL,0DH ; kyitõ carriage return
        INT  21H   ; thõc hiẽn carriage return
        MOV  DL,0AH ; kyitõ line feed
        INT  21H   ; thõc hiẽn line feed
; xuấ kyitõ
        MOV  DL,BL ; ñõa kyitõ vào DL
        INT  21H   ; xuấ kyitõ
; trõiveà DOS
        MOV  AH,4CH ; ham thoấ veà DOS
        INT  21H   ; exit to DOS
MAIN ENDP
        END  MAIN
```

1.10 Tảo ra và chập mỗ chõng trìn hõp ngõ

Cõ 4 bõc ñề tảo ra và chập mỗ chõng trìn hõp ngõ là:

- Dựng mỗ trìn soấ thậo vàn bả ñề tảo ra tập tin chõng trìn nguõn (source program file) .
- Dựng mỗ trìn biẽn ñich (Assembler) ñề tảo ra tập tin ñõ tõng (object file) nguõn ngõ mập
- Dựng trìn LINK ñề liẽn kết mỗ hoặc nhiều tập tin ñõ tõng rồi tảo ra file thõc thi ñõc .
- Cho thõc hiẽn tập tin EXE hoặc COM .

Bõc 1 : Tảo ra chõng trìn nguõn

Dùng một trình soạn thảo văn bản (NC chẳng hạn) để tạo ra chương trình nguồn. Ví dụ đặt tên là PGM1.ASM. Phần môi trường ASM là phần môi trường quy định để Assembler nhận ra chương trình nguồn.

Bước 2 : Biên dịch chương trình

Chúng ta sẽ dùng MASM (Microsoft Macro Assembler) để chuyển tập tin nguồn PGM1.ASM thành tập tin mã tổng hợp gọi là PGM1.OBJ bằng lệnh sau :

MASM PGM1;

Sau khi in thông tin về bản quyền MASM sẽ kiểm tra file nguồn để tìm lỗi cú pháp. Nếu có lỗi thì MASM sẽ in ra số dòng bị lỗi và một mô tả ngắn về lỗi đó. Nếu không có lỗi thì MASM sẽ chuyển PGM1.ASM thành tập tin mã tổng hợp gọi là PGM1.OBJ.

Đầu chấm phẩy sau lệnh MASM PGM1 có nghĩa là chúng ta không muốn tạo ra một tập tin mã tổng hợp tên khác với PGM1. Nếu không có dấu chấm phẩy sau lệnh thì MASM sẽ yêu cầu chúng ta gõ vào tên của một số tập tin mã nguồn khác tạo ra nhờ hình dưới đây :

Object file name [PGM1.OBJ]:
Source listing [NUL.LIST] : **PGM1**
Cross-reference [NUL.CRF] : **PGM1**

Tên mặc nhiên là NUL có nghĩa là không tạo ra file tổng hợp trở khi lập trình viên gõ vào tên tập tin.

Tập tin danh sách nguồn (source listing file) : là một tập tin Text có nội dung soạn , trong đó mã lệnh nguồn và mã nguồn nằm cạnh nhau. Tập tin này thông dụng để kiểm tra chương trình nguồn vì MASM thông báo lỗi theo số dòng.

Tập tin tham chiếu chéo (Cross -Reference File) : là 1 tập tin chứa danh sách các tên mà chúng xuất hiện trong chương trình kèm theo số dòng mà tên ấy xuất hiện. Tập tin này được dùng để tìm các biến và nhãn trong một chương trình lớn.

Bước 3 : Liên kết chương trình

Tập tin mã tổng hợp tạo ra ở bước 2 là một tập tin nguồn gọi mã nhưng nó không chạy được vì chưa có dạng thích hợp của 1 file chạy. Hơn nữa nó chưa biết chương trình nào sẽ nạp vào và trí nhớ trên board như thế nào. Một số nhà chế tạo đã đưa mã mã nguồn vào bộ nhớ.

Trình LINK sẽ liên kết một hoặc nhiều file mã tổng hợp thành một file chạy duy nhất (*.EXE). Tập tin này có thể được nạp vào board và thi hành.

Nội liên kết chương trình ta gọi:

LINK PGM1;

Nếu không có dấu chấm phẩy ASM sẽ yêu cầu chúng ta gõ vào tên tập tin
thức thì .

Bước 4 : Chạy chương trình

Tôi đã nhắc lệnh có thể chạy chương trình bằng cách gõ tên rồi nhấn
ENTER .

1.11 Xuất một chuỗi ký tự

Trong chương trình PGM1 trên này chúng ta đã dùng INT 21H ham 2 và 4 để
đọc và xuất một ký tự . Ham 9 ngay 21H có thể dùng để xuất một chuỗi ký tự .

INT 21H , Function 9 : Display a string

Input : DX=offset address of string

The string must end with a '\$' character

Ký tự \$ ở cuối chuỗi sẽ không được in lên màn hình . Nếu chuỗi có chứa ký
tự nhiều khi thì có thể nâng nhiều khi tổng cộng sẽ được thực hiện .

Chúng ta sẽ viết 1 chương trình in lên màn hình chuỗi "HELLO!" . Thông
tiếp HELLO được định nghĩa như sau trong đoạn số liệu :

MSG DB 'HELLO!\$'

Lệnh LEA (Load Effective Address)

LEA destination , source

Ngay 21h , ham số 9 sẽ xuất một chuỗi ký tự ra màn hình với nhiều kiến thức
hiểu dùng của biến chuỗi phải ở trên DX . Có thể thực hiện như này bởi lệnh :

LEA DX,MSG ; đưa địa chỉ offset của biến MSG vào DX

Program Segment Prefix (PSP) : Phần đầu của đoạn chương trình

Khi một chương trình được nạp vào bộ nhớ máy tính , DOS dành ra 256 byte
cho cái gọi là PSP . PSP chứa một số thông tin về chương trình đang được nạp trong
bộ nhớ . Để cho các chương trình có thể truy xuất tới PSP , DOS đặt số phần đầu
của nó (PSP) trong các DS và ES trước khi thực thi chương trình . Kết quả là thành
ghi DS không chứa số phần đầu của đoạn số liệu của chương trình . Nếu khác phục như
này , một chương trình có chứa đoạn số liệu phải được bắt đầu bởi 2 lệnh sau này :

MOV AX,@DATA

```
MOV DS,AX
```

Ồnày @DATA là tên của ñoàn số liệu ñộc ñình nghĩa bởi DATA .
Assembler sẽ chuyển @DATA thành số ñoàn .

Sau này là chương trình hoàn chỉnh ñể xuất chuỗi ký tự HELLO!

```
TITLE      PGM2: PRINT STRING PROGRAM
.MODEL     SMALL
.STACK     100H
.DATA
MSG DB     'HELLO!$'
.CODE
MAIN      PROC
; initialize DS
        MOV AX,@DATA
        MOV DS,AX
; display message
        LEA DX,MSG
        MOV AH,9
        INT 21H
; return to DOS
        MOV AH,4CH
        INT 21H
MAIN      ENDP
        END  MAIN
```

1.12 Chương trình ñổi chữ ñông sang chữ hoa

Chúng ta sẽ viết 1 chương trình yêu cầu người dùng gõ vào một ký tự ñông . Chương trình sẽ ñổi nó sang ñang chữ hoa rồi in ra ñể ñông tiếp theo .

```
TITLE      PGM3: CASE COVERT PROGRAM
.MODEL     SMALL
.STACK     100H
.DATA
        CR EQU 0DH
        LF EQU 0AH
MSG1 DB     'ENTER A LOWER CASE LETTER:$'
MSG2 DB     0DH,0AH,' IN UPPER CASE IT IS :'
```

```
CHAR      DB    '?,$' ; ñinh nghĩa biến CHAR coi giá trị ban đầu chĩa
           ; xĩa ñinh
.CODE
MAIN      PROC
; INITIALIZE          DS
           MOV     AX,@DATA
           MOV     DS,AX
; PRINT PROMPT USER
           LEA    DX,MSG1 ; lấy thông ñiệp số1
           MOV    AH,9
           INT    21H     ; xuất ñờ ra màn hình
; nhập vào một ký tự thông vào ñĩa ñĩ thành ký tự hoa
           MOV    AH,1     ; nhập vào 1 ký tự
           INT    21H     ; cắt ñĩ trong AL
           SUB    AL,20H   ; ñĩa thành chữ hoa và cắt ñĩ trong AL
           MOV    CHAR,AL ; cắt ký tự trong biến CHAR
; xuất ký tự trên dòng tiếp theo
           LEA    DX,MSG2 ; lấy thông ñiệp số2
           MOV    AH,9
           INT    21H     ; xuất chuỗi ký tự ñĩ hai , vì MSG2 không kết
; thực bởi ký tự $ ñĩ ñĩ tiếp tục xuất ký tự ñĩ trong biến CHAR
; dos exit
           MOV    AH,4CH
           INT    21H     ; dos exit
MAIN      ENDP
           END    MAIN
```

Chương 2 : Trạng thái của vi xử lý và các thanh ghi của nó

Trong chương này chúng ta sẽ xem xét các thanh ghi của vi xử lý và ảnh hưởng của các lệnh máy đến các thanh ghi của nó. Trạng thái của các thanh ghi là căn cứ để chương trình có thể thực hiện lệnh nhảy, rẽ nhánh và lặp.

Một phần của chương này sẽ giới thiệu chương trình DEBUG của DOS.

2.1 Các thanh ghi của (Flags register)

Nhiệm vụ khác biệt quan trọng của máy tính so với các thiết bị khác là khả năng cho các quyết định. Một mạch khác biệt trong CPU có thể làm các quyết định này bằng cách căn cứ vào trạng thái hiện hành của CPU. Có một thanh ghi khác biệt cho biết trạng thái của CPU nó là thanh ghi của.

Bảng 2.1 cho thấy thanh ghi của 16 bit của 8086

11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
O	D	IF	T	S	Z		A		P		C
F	F		F	F	F		F		F		F

Bảng 2.1 : Thanh ghi của 8086

Mức ních của các thanh ghi của ra trạng thái của CPU . Có hai loại của của trạng thái (status flags) và của nhiều khiển (control flags) . Của trạng thái phản ánh các kết quả thực hiện lệnh của CPU . Bảng 2.2 của ra tên và ký hiệu của thanh ghi của trong 8086 .

Bit	Name	Symbol
0	Carry flag	CF
2	Parity flag	PF
4	Auxiliary carry flag	AF
6	Zero flag	ZF
7	Sign flag	SF
11	Overflow flag	OF
8	Trap flag	TF
9	Interrupt flag	IF
10	Direction flag	DF

Bảng 2.2 : Các của của 8086

Mỗi bit trên thanh ghi của phản ánh 1 trạng thái của CPU .

Các của trạng thái (status flags)

Các cờ trạng thái phản ánh kết quả của các phép toán. Ví dụ sau khi thực hiện lệnh SUB AX,AX cờ ZF = 1, nghĩa là kết quả của phép trừ là zero.

Cờ nhồi (Carry Flag - CF) : CF=1 nếu xuất hiện bit nhồi (carry) từ vị trí MSB trong khi thực hiện phép cộng hoặc có bit mượn (borrow) tại MSB trong khi thực hiện phép trừ. Trong các trường hợp khác CF=0. Cờ CF cũng bị ảnh hưởng bởi lệnh dịch (Shift) và quay (Rotate) số liệu.

Cờ chẵn lẻ (Parity Flag - PF) : PF=1 nếu byte thập của kết quả có tổng số chẵn lẻ là một số chẵn (even parity). PF=0 nếu byte thập là chẵn lẻ (old parity). Ví dụ nếu kết quả là FFh thì PF=0

Cờ nhồi phụ (Auxiliary Carry Flag - AF) : AF = 1 nếu có bit nhồi (mượn) từ bit thứ 3 trong phép cộng (trừ).

Cờ Zero (Zero Flag - ZF) : ZF=1 nếu kết quả là số 0.

Cờ dấu (Sign Flag - SF) : SF=1 nếu MSB của kết quả là 1 (kết quả là số âm). SF=0 nếu MSB=0

Cờ tràn (Overflow Flag - OF) : OF=1 nếu xảy ra tràn số trong khi thực hiện các phép toán. Sau này chúng ta sẽ phân tích các trường hợp xảy ra tràn trong khi thực hiện tính toán. Hiện tổng tràn số liên quan đến việc biểu diễn số trong máy tính với một số hữu hạn các bit. Các số thập phân có dấu biểu diễn bởi 1 byte là -128 đến +127. Nếu biểu diễn bằng 1 từ (16 bit) thì các số thập phân có thể biểu diễn là -32768 đến +32767. Nói với các số không dấu, đại các số có thể biểu diễn trong

một từ là 0 đến 65535 , trong một byte là 0 đến 255 . Nếu kết quả của một phép toán vượt ra ngoài dải số có thể biểu diễn thì xảy ra sự tràn số. Khi có sự tràn số kết quả thu được sẽ sai .

2.2 Tràn (overflow)

Có 2 loại tràn số : Tràn có dấu (signed overflow) và tràn không dấu (unsigned overflow) . Khi thực hiện phép cộng số hoặc chẳng hạn phép cộng , sẽ xảy ra 4 khả năng sau này :

- 1) không tràn
- 2) tràn có dấu
- 3) tràn không dấu
- 4) tràn có dấu và không dấu

Ví dụ của tràn không dấu là phép cộng ADD AX,BX với AX=0FFFFh , BX=0001h .Kết quả dưới dạng nhị phân là:

$$\begin{array}{r}
 1111\ 1111\ 1111\ 1111 \\
 0000\ 0000\ 0000\ 0001 \\
 \hline
 10000\ 0000\ 0000\ 0000
 \end{array}$$

Nếu diễn giải kết quả dưới dạng không dấu thì kết quả là 10000h (=65536) . Những kết quả này vượt quá giới hạn của từ. Bit 1 (bit nhớ và trí

MSB) ñầoxảy ra và kết quả trên AX =0000h là sai . Sờitrần ñồ thể là tràn không dấu . Nếu xem rằng phép cộng trên ñây là phép cộng hai số có dấu thì kết quả trên AX = 0000h là ñúng , vì FFFFh = -1 , còn 0001h = +1 , do ñò kết quả phép cộng là 0 . Vậy trong trường hợp này sẽ tràn dấu không xảy ra .

Ví dụ về sẽ tràn dấu : giả sử AX = BX = 7FFFh , lệnh ADD AX,BX sẽ cho kết quả ñồ sau :

```

0111 1111 1111 1111
0111 1111 1111 1111

```

1111 1111 1111 1110 = FFFE h

Biểu diễn có dấu vào không dấu của 7FFFh là 32767_{10} . ñồ vậy là ñối với phép cộng có dấu cũng ñồ không dấu thì kết quả vẫn là $32767 + 32767 = 65534$. Số này (65534) ñầovượt ngoài dải giá trị mà 1 số 16 bit có dấu có thể biểu diễn . ñồ ñó là FFFEh = -2 . Do vậy sẽ tràn dấu ñầoxảy ra .

Trong trường hợp xảy ra tràn , CPU sẽ biểu ñồ sẽ tràn ñồ sau :

- CPU sẽ set OF =1 nếu xảy ra tràn dấu
- CPU sẽ set CF = 1 nếu xảy ra tràn không dấu

Sau khi có tràn , một chương trình hợp lý sẽ ñồ ñồ thực hiện ñềsử sai kết quả ngay lập tức . Các lập trình viên sẽ chề phải quan tâm ñồ ñề OF hoặc CF nếu biểu

điền số của hai số đầu hay không đầu một cách tổng
ồng .

Vậy thì làm thế nào để CPU biết nếu có tràn ?

- Tràn không đầu sẽ xảy ra khi có một bit nhớ (hoặc
môđin) từ MSB
- Tràn đầu sẽ xảy ra trong các trường hợp sau :

a) Khi cộng hai số cùng dấu , sẽ tràn đầu xảy
ra khi tổng có dấu khác với hai toán hạng ban đầu .
Trong ví dụ 2 , cộng hai số 7FFFh + 7FFFh (hai số dương
) không kết quả là 0FFFh (số âm)

b) Khi trừ hai số khác dấu (giống như cộng hai
số cùng dấu) kết quả phải có dấu hợp lý. Nếu kết quả
cho dấu không như mong đợi thì có nghĩa là đã xảy ra tràn
đầu . Ví dụ 8000h - 0001h = 7FFFh (số dương) . Do
đó OF=1 .

Vậy làm thế nào để CPU chƣa ra rằng có tràn ?

- OF=1 nếu tràn đầu
- CF=1 nếu tràn không đầu

Làm thế nào để CPU biết là có tràn ?

- Tràn không đầu xảy ra khi có số nhớ (carry) hoặc
môđin (borrow) từ MSB
- Tràn đầu xảy ra khi cộng hai số cùng dấu (hoặc trừ 2
số khác dấu) mà kết quả với dấu khác với dấu mong đợi
. Phép cộng hai số có dấu khác nhau không thể xảy ra tràn
. Trên thực tế CPU dùng phương pháp sau : code OF=1
nếu số nhớ vào vào số nhớ ra từ MSB là không phù hợp :

nghĩa là có thể vào những không gian hoặc ra khỏi những không gian.

Cờ hiệu khiển (control flags)

Có 3 cờ hiệu khiển trong CPU, như sau:

- Cờ hướng (Direction Flag = DF)
- Cờ bẫy (Trap flag = TF)
- Cờ ngắt (Interrupt Flag = IF)

Các cờ hiệu khiển nội dung các hiệu khiển hoạt động của CPU

Cờ hướng (DF) nội dung trong các lệnh xử lý chuỗi của CPU. Mục đích của DF là dùng để hiệu khiển hướng mà một chuỗi nội xử lý. Trong các lệnh xử lý chuỗi hai thanh ghi DI và SI nội dung để đưa ra địa chỉ chuỗi. Nếu DF=0 thì lệnh xử lý chuỗi sẽ tăng địa chỉ chuỗi sao cho chuỗi nội xử lý từ trái sang phải. Nếu DF=1 thì địa chỉ chuỗi sẽ nội xử lý theo hướng từ phải sang trái.

2.3 Các lệnh ảnh hưởng đến cờ hiệu

Tại một thời điểm, CPU thực hiện 1 lệnh, các cờ là một loạt phản ánh kết quả thực hiện lệnh. Dĩ nhiên có một số lệnh không làm thay đổi một cờ nào cả hoặc thay đổi chỉ 1 vài cờ hoặc làm cho một vài cờ có trạng thái

không xác định . Trong phần này chúng ta sẽ xét ảnh hưởng của các lệnh (những lệnh cơ bản) lên các cờ nhớ thế nào .

Bảng sau này cho thấy ảnh hưởng của các lệnh lên các cờ:

INSTRUCTION	AFFECTS FLAGS
MOV/XCHG	NONE
ADD/SUB	ALL
INC/DEC	ALL trừ CF
NEG	ALL

(CF=1 trừ khi kết quả bằng 0 ,
OF=1 nếu kết quả là 8000H)

Nếu thấy rõ ảnh hưởng của các lệnh lên các cờ chúng ta sẽ lấy vài ví dụ .

Ví dụ 1 : ADD AX,AX trong ñiều AX=BX=FFFFh

$$\begin{array}{r} \text{FFFFh} \\ + \quad \text{FFFFh} \\ \hline \end{array}$$

1FFFEh

Kết quả chứa trên AX là FFFEh = 1111 1111 1111 1110

SF=1 vì MSB=1

PF=0 vì có 7 (lẻ) số 1 trong byte thấp của kết quả

ZF=0 vì kết quả khác 0

CF=1 vì có 1 carry từ MSB

OF=0 vì dấu của kết quả giống với dấu của 2 số hạng ban đầu .

Ví dụ 2 : ADD AL,BL trong ñiều kiện AL= BL= 80h

$$\begin{array}{r} 80h \\ + 80h \\ \hline 100h \end{array}$$

Kết quả trên AL = 00h

SF=0 vì MSB=0

PF=1 vì tất cả các bit đều bằng 0

ZF=1 vì kết quả bằng 0

CF=1 vì có 1 carry từ MSB

OF=1 vì có 2 toàn hàng là số âm nhưng kết quả là số dương (có 1 carry từ MSB nhưng không có carry vào) .

Ví dụ 3 : SUB AX,BX trong ñiều kiện AX=8000h và BX=0001h

$$\begin{array}{r} 8000h \\ - 0001h \end{array}$$

7FFFFh = 0111 1111 1111 1111

SF=0 vì MSB=0

PF=1 vì có 8 (chẵn) số 1 trong byte thấp của kết quả

ZF=0 vì kết quả khác 0

CF=0 vì không có m overflow

OF=1 vì trừ một số âm cho 1 số dương (tức là cộng 2 số âm) mà kết quả là một số dương .

Ví dụ 4 : INC AL trong ñoù AL=FFh

Kết quả trên AL=00h = 0000 0000

SF=0 vì MSB=0

PF=1

ZF=1 vì kết quả bằng 0

CF không bị ảnh hưởng bởi lệnh INC mặc dù có ñều 1 từ MSB

OF=0 vì hai số khác dấu ñều cộng với nhau (có số ñều vào MSB và cũng có số ñều ra từ MSB)

Ví dụ 5: MOV AX,-5

Kết quả trên BX = -5 = FFFBh

Không có ñiều nào ảnh hưởng bởi lệnh MOV

Ví dũ 6: NEG AX trong ñõ AX=8000h

$$\begin{array}{r}
 8000h = 1000\ 0000\ 0000\ 0000 \\
 bu01 = 0111\ 1111\ 1111\ 1111 \\
 \qquad \qquad \qquad \qquad \qquad +1 \\
 \hline
 \end{array}$$

$$1000\ 0000\ 0000\ 0000 = 8000h$$

Kết quả trên AX=8000h

SF=1 vì MSB=1

PF=1 vì có số chẵn con số 1 trong byte thấp của kết quả

ZF=0 vì kết quả khác 0

CF=1 vì lệnh NEG làm cho CF=1 trở khi kết quả bằng 0

OF=1 vì dấu của kết quả giống với dấu của toán hạng nguồn .

2.4 Chõng trìn DEBUG.EXE

Debug là một chõng trìn của DOS cho phép chạy thõ các chõng trìn hõp ngõ. Ngõ ñung có thể cho chạy chõng trìn tõng lệnh 1 tõ ñã ñến cuối ,trong quá trìn ñõ có thể thấy ñã ñung các thanh ghi thay ñõ ñõ thế nào . Debug cho phép nhập vào một mã hõp ngõ trực tiếp sau ñõ DEBUG sẽ chuyển thành mã máy và lờ trở trong bộ ñõ. DEBUG cung cấp khả năng xem ñã ñung của tất cả các thanh ghi cũ trong CPU.

Sau này chúng ta sẽ dùng DEBUG để mô tả cách
thức mà các lệnh ảnh hưởng đến các cờ nhô thế nào .

Giải sô chúng ta có chương trình hộp ngỏ sau :

```
TITLE PGM2_1: CHECK - FLAGS
; dùng DEBUG để kiểm tra các cờ
.MODEL    SMALL
.STACK   100H
.CODE
    MOV     AX,4000H; AX=4000H
    ADD     AX,AX   ;    AX=8000H
    SUB     AX,0FFFFH ;AX=8001H
    NEG     AX      ;    AX=7FFFH
    INC     AX      ;    AX=8000H
    MOV     AH,4CH ; HẠM THOÁT VỀ DOS
    INT    21H     ; EXIT TO DOS
END

MAIN     ENDP
        END MAIN
```

Sau khi dịch chương trình , giải sô file chạy là CHECK-
FL.EXE trên nôi đư

C:\ASM . Để chạy debug chúng ta gõ lệnh sau :

C:\> **DEBUG C:\ASM\CHECK-FL.EXE**

tồluic này trồĩn đầi nhắc lầ của debug (đầi “_”), ngồĩ sồ đườg cồ thề ão vầ cầi lểnh debug tồ đầi nhắc này .

Trồĩc hế cồ thề xem nồ đung cầi thanh ghi bầng lểnh R(Register) , mầ hầnh sồ cồ nồ đung nhồ sau :

-R

```
AX=0000 BX=0000 CX=001F DX=0000 SP=000A
BP=0000 SI=0000 DI=0000 DS=0ED5 ES=0ED5
SS=0EE5 CS=0EE6 IP=0000
NV UP DI PL NZ NA PO NC
0EE6:0000 B80040 MOV AX,4000
```

Chườg ta thầi tên cầi thanh ghi vầ nồ đung cầi chườg (đồĩi đầng HEX) trầi 3 đồg ão .

Đồg thồi 4 lầ trầi thầi cầi thanh ghi theo cầi bầi thồ cầi debug.

Bầng 2-3 lầ cầi mầ Debug bầi thồ trầi thầi cầi cầi thanh ghi cồ cầi CPU .

Flag	Set (1) Symbol	Clear (0) Symbol
CF	CY (carry)	NC (no carry)
PF	PE (even parity)	PO (odd parity)
AF	AC (auxiliary carry)	NA (no auxiliary carry)
ZF	ZR (zero)	NZ (non zero)
SF	NG (negative)	PL (plus)
OF	OV (overflow)	NV (no overflow)
DF	DN (down)	UP (up)
IF	EI (enable)	DI (disable)

Kết quả của phép cộng là 8000h, do ñó SF=1 (NG),
OF=1 (OV) và PF=1 (PE)

Bây giờ chúng ta thực hiện lệnh `SUB AX,0FFFh`

-T

```
AX=8001 BX=0000 CX=001F DX=0000 SP=000A
BP=0000 SI=0000 DI=0000 DS=0ED5 ES=0ED5
SS=0EE5 CS=0EE6 IP=0008
NV UP DI NG NZ AC PO CY
0EE6:0008 F7D8 NEG AX
```

AX=8000H-FFFFH=8001H

Cô ð OF=0 (NV) ñhõng CF=1 (CY) vì cõ ð mõi ñ bit tõi MSB

Cõ ð PF=0 (PO) vì byte thãp chã cõ ð 1 cõ ð số 1.

Lệnh tiếp theo sẽ là lệnh `NEG AX`

-T

```
AX=7FFF BX=0000 CX=001F DX=0000 SP=000A
BP=0000 SI=0000 DI=0000 DS=0ED5 ES=0ED5
SS=0EE5 CS=0EE6 IP=000A
NV UP DI PL NZ AC PE CY
0EE6:000A 40 INC AX
```

AX lấy bù 2 của 8001h là 7FFFh. CF=1 (CY) vì lệnh NEG
cho kết quả khác 0.

OF=0 (NV) vì kết quả khác 8000h

Cuối cùng chúng ta thực hiện lệnh `INC AX`

-T

```

AX=8000 BX=0000 CX=001F DX=0000 SP=000A
BP=0000 SI=0000 DI=0000 DS=0ED5 ES=0ED5
SS=0EE5 CS=0EE6 IP=000B
OV UP DI NG NZ AC PE CY
0EE6:000B B44C MOV AH,4CH
    
```

OF=1(OV) vì công 2 số số đông market quá là 1 số âm
 CF=1(CY) vì lệnh INC không ảnh hưởng tới công này .

Nếu thực hiện toàn bộ chương trình chúng ta gọi G(Go)

-G

Program terminated normally

Nếu thoát khỏi debug gọi Q(Quit)

-Q

C:\>

Bảng sau này cho biết một số lệnh debug thông dụng , các tham số nằm trong ngoặc là tùy chọn

COMMAND	ACTION
D(start (end) (range))	Liệt kê nội dung các byte đối dạng HEX
D 100	Liệt kê 80h bytes bắt đầu từ DS:100h
D CS:100 120	Liệt kê các bytes từ DS:100h đến DS:120
D (DUMP)	Liệt kê 80h bytes từ byte cuối cùng này

	nhớ hiển thị
G(=start) (addr1 addr2...addrn)	Chạy (go) lệnh từ vị trí Start với các lệnh đồng tại addr1,addr2,addrn
G	Thực thi lệnh từ CS:IP đến hết
G=100	Thực thi lệnh từ CS:100h đến hết
G=100 150	Thực thi lệnh tại CS:100h đồng tại CS:150h
Q	Quit debug and return to DOS
R(register)	Xem/ thay nội dung của thanh ghi
R	Xem nội dung tất cả các thanh ghi và cờ
R AX	Xem và thay nội dung của thanh ghi AX
T(=start)(value)	Quit "value" lệnh từ vị trí start
T	Trace lệnh tại CS:IP
T=100	Trace lệnh tại CS:100h
T=100 5	Trace 5 lệnh bắt đầu từ CS:100h
T 4	Trace 4 lệnh bắt đầu từ CS:IP

U(start)(value)	Unassemble vùng nhớ chứa thanh lệnh asm
U CS:100 110	Unassemble từ CS:100h đến CS:110h
U 200 L 20	Unassemble 20 lệnh từ CS:200h
U	Unassemble 32 bytes từ bytes cuối cùng nhớ hiển thị
A(start)	Nhà vào mã hộp ngỏ cho 1 nhớ chứa hoặc 1

<p>A A CS:100h</p>	<p>vung ñiaï chà Ñöa vaø maïhòp ngöötaiï CS:IP Ñöa vaø maïhòp ngöötaiï CS:100h</p>
------------------------	--

Chương 3 : CÁC LỆNH ĐIỀU KHIỂN

Một chương trình thông thường sẽ thực hiện lần lượt các lệnh theo thời gian chúng được viết ra . Tuy nhiên trong một vài trường hợp cần phải chuyển điều khiển đến 1 phần khác của chương trình . Trong phần này chúng ta sẽ nghiên cứu các lệnh nhảy và lệnh lập trình nên cấu trúc của các lệnh này trong các ngôn ngữ cấp cao .

3.1 Ví dụ về lệnh nhảy

Nếu hình dung nội dung lệnh nhảy làm việc nhờ thế nào chúng ta hãy viết chương trình in ra toàn bộ tập các ký tự IBM .

```

TITLE PGR3-1:IBM CHARACTER DISPLAY
.MODEL SMALL
.STACK 100H
.CODE
MAIN PROC
    MOV AH,2 ; ham xuất ký tự
    MOV CX,256 ; số ký tự cần xuất
    MOV DL,0 ; DL giữ mã ASCII của ký tự NUL
; PRINT_LOOP :
    INT 21H ;display character
    INC DL
    DEC CX
    JNZ PRINT_LOOP ;nhảy nếu print_loop nếu CX# 0
;DOS EXIT
    MOV AH,4CH
    INT 21H
MAIN ENDP
END MAIN
    
```

Trong chương trình chúng ta đã dùng lệnh điều khiển *Jump if not zero (JNZ)* để quay trở lại đầu chương trình xuất ký tự còn lại nữa chưa bao giờ là PRINT_LOOP

3.2 Nhảy có điều kiện

Lệnh JNZ là một lệnh nhảy có điều kiện. Cấu pháp của một lệnh nhảy có điều kiện là:

Jxxx destination-label

Nếu điều kiện của lệnh được thỏa mãn thì lệnh tại Destination-label sẽ được thực hiện, nếu điều kiện không thỏa thì lệnh tiếp theo lệnh nhảy sẽ được thực hiện. Nói với lệnh JNZ thì điều kiện kết quả của lệnh trước phải bằng 0.

Phạm vi của lệnh nhảy có điều kiện.

Cấu trúc mã máy của lệnh nhảy có điều kiện yêu cầu destination-label nên (precede) lệnh nhảy phải không quá 126 bytes.

Làm thế nào để CPU thực hiện một lệnh nhảy có điều kiện?

Để thực hiện một lệnh nhảy có điều kiện CPU phải theo dõi thanh ghi cờ. Nếu điều kiện cho lệnh nhảy (được biểu diễn bởi một tổ hợp trạng thái các cờ) là đúng thì CPU sẽ điều chỉnh IP nên destination-label sao cho lệnh tại địa chỉ destination-label được thực hiện. Nếu điều kiện nhảy không thỏa thì IP sẽ không thay đổi, nghĩa là lệnh tiếp theo lệnh nhảy sẽ được thực hiện.

Trong chương trình trên đây, CPU thực hiện lệnh JNZ PRINT_LOOP bằng cách kiểm tra các cờ ZF. Nếu ZF=0 điều kiện được chuyển tới PRINT_LOOP. Nếu ZF=1 lệnh MOV AH,4CH sẽ được thực hiện.

Bảng 3-1 cho thấy các lệnh nhảy có điều kiện. Các lệnh nhảy được chia thành 3 loại:

- nhảy có dấu (dùng cho các diễn dịch có dấu nói với kết quả)
- nhảy không dấu (dùng cho các diễn dịch không dấu nói với kết quả)
- nhảy một cờ (dùng cho các thao tác chế ảnh hưởng lên 1 cờ)

Một số lệnh nhảy có 2 Opcode. Chúng ta có thể dùng một trong 2 Opcode, nhưng kết quả thực hiện lệnh là như nhau.

Nhảy có dấu

SYMBOL	DESCRIPTION	CONDITION FOR JUMPS
JG/JNLE	jump if greater than jump if not less than or equal to	ZF=0 and SF=OF
JGE/JNL	jump if greater than or equal to jump if not less or equal to	SF=OF
JL/JNGE	jump if less than jump if not greater or equal	SF<>OF

JLE/JNG	jump if less than or equal jump if not greater	ZF=1 or SF<>OF
---------	---	----------------

Nhảy có điều kiện không dấu

SYMBOL	DESCRIPTION	CONDITION FOR JUMPS
JA/JNBE	jump if above jump if not below or equal	CF=0 and ZF=0
JAE/JNB	jump if above or equal jump if not below	CF=0
JB/JNA	jump if below jump if not above or equal	Cf=1
JBE/JNA	jump if below or equal jump if not above	CF=1 or ZF=1

Nhảy 1 chữ

SYMBOL	DESCRIPTION	CONDITION FOR JUMPS
JE/JZ	jump if equal jump if equal to zero	ZF=1
JNE/JNZ	jump if not equal jump if not zero	ZF=0
JC	jump if carry	CF=1
JNC	jump if no carry	CF=0
JO	jump if overflow	OF=1
JNO	jump if not overflow	OF=0
JS	jump if sign negative	SF=1
SYMBOL	DESCRIPTION	CONDITION FOR JUMPS

JNS	jump if nonnegative sign	SF=0
JP/JPE	jump if parity even	PF=1
JNP/JPO	jump if parity odd	PF=0

Lệnh CMP (Compare)

Các lệnh này thông lấy kết quả của lệnh Compare nhờ vào điều kiện . Cú pháp của lệnh CMP là:

```
CMP destination, source
```

Lệnh này so sánh toán hạng nguồn và toán hạng đích bằng cách tính hiệu Destination - Source . Kết quả sẽ không được cất giữ. Nhờ vậy là lệnh CMP giống như lệnh SUB , khác là trong lệnh CMP toán hạng đích không thay đổi .

Giải thích chương trình cho các lệnh sau :

```
CMP AX,BX ;trong đó AX=7FFF và BX=0001h
JG BELOW
```

Kết quả của lệnh CMP AX,BX là 7FFEh . Lệnh JG được thỏa mãn vì ZF=0=SF=OF do đó điều kiện được chuyển nên nhận BELOW.

Diễn dịch lệnh nhảy có điều kiện

Ví dụ trên này về lệnh CMP cho phép lệnh nhảy sau nó chuyển điều kiện nên nhận BELOW . Đây là ví dụ cho thấy CPU thực hiện lệnh nhảy nhờ thế nào . Chúng thực hiện bằng cách khám xét trạng thái các cờ. Lập trình viên không cần quan tâm đến các cờ, mà chỉ thể dùng tên của các lệnh nhảy để chuyển điều kiện nên một nhận nào đó. Các lệnh

```
CMP AX,BX
JG BELOW
```

cùng hóa là nếu AX > BX thì nhảy nên nhận BELOW

Mặt dù lệnh CMP được thiết kế cho các lệnh nhảy . Những lệnh nhảy có thể không có 1 lệnh khác , chẳng hạn :

```
DEC AX
JL THERE
```

cùng hóa là nếu AX trong diện tích có dấu < 0 thì điều kiện được chuyển cho THERE .

Nhảy có dấu so với nhảy không dấu

Một lệnh nhảy có địa chỉ tổng cộng với 1 nhảy không dấu . Ví dụ lệnh nhảy có địa chỉ JG và lệnh nhảy không dấu JA . Việc sử dụng JG hay JA lại tùy thuộc vào đích dịch có dấu hay không dấu . Bảng 3-1 cho thấy các lệnh nhảy có địa chỉ phụ thuộc vào trạng thái của các cờ ZF,SF,OF . Các lệnh nhảy không dấu phụ thuộc vào trạng thái của các cờ ZF và CF . Sử dụng lệnh nhảy không hợp lý sẽ tạo ra kết quả sai .

Giải thích chúng ta đích dịch có dấu . Nếu AX=7FFFh và BX=8000h , các lệnh :

```
CMP AX,BX
```

```
JA below
```

sẽ cho kết quả sai mặc dù $7FFFh > 8000h$ (lệnh JA không thực hiện nhảy vì $7FFFh < 8000h$ trong đích dịch không dấu)

Sau này chúng ta sẽ lấy ví dụ để minh họa việc sử dụng các lệnh nhảy

Ví dụ: Giải thích AX và BX chứa các số có dấu . Viết đoạn code để kiểm tra số lớn nhất vào CX .

Giải :

```
MOV CX,AX ; đặt AX vào CX
```

```
CMP BX,CX ; BX lớn hơn CX?
```

```
JLE NEXT ; không thì tiếp tục
```

```
MOV CX,BX ; yes , đặt BX vào CX
```

```
NEXT:
```

3.3 Lệnh JMP

Lệnh JMP (jump) là lệnh nhảy không điều kiện . Cú pháp của JMP là
 JMP destination

Trong đó destination là một nhãn ở trong cùng 1 đoạn với lệnh JMP .

Lệnh JMP dùng để thực hiện các lệnh nhảy có điều kiện (không quá 126 bytes kể từ vị trí của lệnh nhảy có điều kiện)

Ví dụ chúng ta có đoạn code sau :

```
TOP:
```

```
; thân vòng lặp
```

```
DEC CX
```

```
JNZ TOP ; nếu CX > 0 tiếp tục lặp
```

```
MOV AX,BX
```

Giải thích thân vòng lặp chứa nhiều lệnh mà nội dung không quá 126 bytes trước lệnh

JNZ TOP . Có thể giải quyết tình trạng này bằng các lệnh sau :

```
TOP:
```

```

        ; thanh vong lap
        DEC  CX
        JNZ  BOTTOM    ; nếu CX>0 tiếp tục lặp
        JMP  EXIT
BOTTOM:
        JMP  TOP
EXIT:
        MOV  AX,BX
    
```

3.4 Cấu trúc của ngôn ngữ cấp cao

Chúng ta sẽ dùng các lệnh này để thể hiện các cấu trúc tổng thể nhỏ trong ngôn ngữ cấp cao

3.4.1 Cấu trúc rẽ nhánh

Trong ngôn ngữ cấp cao cấu trúc rẽ nhánh cho phép một chương trình rẽ nhánh nên những nhánh khác nhau tùy thuộc vào các điều kiện. Trong phần này chúng ta sẽ xem xét 3 cấu trúc

a) IF-THEN

Cấu trúc IF-THEN có thể diễn đạt như sau :

```

IF condition is true
    THEN
        execute true branch statements
END IF
    
```

Ví dụ: Thay thế giá trị trên AX bằng giá trị tuyệt đối của nó

Thuật toán như sau :

```

IF AX<0
    THEN
        replace AX by -AX
END-IF
    
```

Có thể mã hóa như sau :

```

; if AX<0
        CMP  AX,0
        JNL  END_IF      ; no , exit
;then
        NEG  AX          , yes , change sign
END_IF :
    
```

b) IF THEN ELSE

IF condition is true
 THEN
 execute true branch statements
 ELSE
 execute false branch statements
 END_IF

Ví dụ : giá trị AL và BL chứa ASCII code của 1 ký tự . Hãy xuất ra màn hình ký tự trước (theo thứ tự ký tự)

Thuật toán

```

    IF AL<= BL
        THEN
            display AL
        ELSE
            display character in BL
    END_IF
    
```

Code máy như sau :

```

        MOV  AH,2          ; chuẩn bị xuất ký tự
;if    AL<=BL
        CMP  AL,BL        ;AL<=BL?
        JNBE ELSE_       ; no, display character in BL
;then
        MOV  DL,AL
        JMP  DISPLAY
ELSE_:
        MOV  DL,BL

DISPLAY:
        INT  21H
END_IF :
    
```

c) CASE

Case là một cấu trúc nhân nhiều hòng . Có thể dùng để test một thanh ghi hay , biến nào đó thay một biểu thức mà giá trị của nó nằm trong 1 vùng các giá trị
 Cấu trúc của CASE như sau :

```
CASE expression
    value_1 : Statements_1
    value_2 : Statements_2
    .
    .
    value_n : Statements_n
```

Ví dụ : Nếu AX âm thì đặt -1 vào BX
 Nếu AX bằng 0 thì đặt 0 vào BX
 Nếu AX dương thì đặt 1 vào BX

Thuật toán :

```
CASE      AX
    < 0    put -1 in BX
    = 0    put 0 in BX
    > 0    put 1 in BX
```

Có thể mã hóa như sau :

```
; case AX
        CMP  AX,0      ;test AX
        JL   NEGATIVE ;AX<0
        JE   ZERO      ;AX=0
        JG   positive  ;AX>0
NEGATIVE:
        MOV  BX,-1
        JMP  END_CASE
ZERO:
        MOV  BX,0
        JMP  END_CASE
POSITIVE:
        MOV  BX,1
        JMP  END_CASE
END_CASE :
```

Thực hành với một tổ hợp các điều kiện

Nếu khi tình trạng nhân trong các lệnh IF ,CASE cần một tổ hợp các điều kiện dưới dạng :

```

Condition_1 AND Condition_2
Condition_1 OR Condition_2
    
```

Ví dụ về điều kiện AND : Nếu một ký tự và nếu nó là ký tự hoa thì in nó ra màn hình

```

Thuật toán :
Read a character ( into AL)
IF ( 'A' <= character ) AND ( character <= 'Z' )
    THEN
        display character
END_IF
    
```

Sau đây là code

```

;read a character
    MOV AH,2
    INT 21H          ; character in AL
; IF ( 'A' <= character ) AND ( character <= 'Z' )
    CMP AL,'A'      ; char >='A'?
    JNGE END_IF    ;no, exit
    CMP AL,'Z'      ; char <='Z'?
    JNLE END_IF    ; no exit
; then display it
    MOV DL,AL
    MOV AH,2
    INT 21H
END_IF :
    
```

Ví dụ về điều kiện OR : Nếu một ký tự, nếu ký tự nó là 'Y' hoặc 'y' thì in nó lên màn hình, ngược lại thì kết thúc chương trình.

```

Thuật toán
Read a character ( into AL)
IF ( character ='Y') OR ( character='y')
    THEN
        display it
ELSE
    terminate the program
END_IF
    
```

Code

```

;read a character
    MOV AH,2
    INT 21H          ; character in AL
; IF ( character = 'y' ) OR ( character = 'Y' )
    CMP AL,'y'      ; char = 'y'?
    JE THEN        ;yes , goto display it
    CMP AL,'Y'      ; char = 'Y'?
    JE THEN        ; yes , goto display it
    JMP ELSE_      ;no , terminate
THEN :
    MOV DL,AL
    MOV AH,2
    INT 21H
    JMP END_IF
ELSE_:
    MOV AH,4CH
    INT 21h
END_IF :

```

4.3.2 Cấu trúc lặp

Một vòng lặp gồm nhiều lệnh nối tiếp nhau, số lần lặp phụ thuộc nhiều điều kiện.

a) Vòng FOR

Lệnh LOOP có thể dùng để thực hiện vòng FOR. Cấu pháp của lệnh LOOP như sau :

```

    LOOP destination_label

```

Số đếm cho vòng lặp là thanh ghi CX mà ban đầu nó được gán 1 giá trị nào đó. Khi lệnh LOOP được thực hiện CX sẽ tự động giảm đi 1. Nếu CX chưa bằng 0 thì vòng lặp được thực hiện tiếp tục. Nếu CX=0 lệnh sau lệnh LOOP được thực hiện. Dùng lệnh LOOP, vòng FOR có thể thực hiện như sau :

```

; gán cho CX số lần lặp
TOP:
; thân của vòng lặp
LOOP TOP
Ví dụ: Dùng vòng lặp in ra 1 hàng 80 dấu '*'
    MOV CX,80      ; CX chứa số lần lặp
    MOV AH,2       ; hàm xuất ký tự

```

```

        MOV DL,'*'      ;DL chứa ký tự '*'
TOP:
        INT 21h        ; in dấu '*'
        LOOP TOP       ; lặp 80 lần
    
```

Lưu ý rằng vòng FOR cũng nhờ lệnh LOOP thực hiện ít nhất là 1 lần . Do đó nếu ban đầu CX=0 thì vòng lặp sẽ làm cho CX=FFFF, tức là thực hiện lặp đến 65535 lần . Nếu trình tình trạng này , lệnh JCXZ (Jump if CX is zero) phải được dùng trước vòng lặp . Lệnh JXCZ có cú pháp như sau :

```
JCXZ destination_label
```

Nếu CX=0 nên khiến nó chuyển cho destination_label . Các lệnh sau này sẽ nằm bên ngoài vòng lặp không thực hiện nếu CX=0

```

        JCXZ SKIP
TOP :
        ; thân vòng lặp
        LOOP TOP
SKIP :
    
```

b) Vòng WHILE

Vòng WHILE phụ thuộc vào 1 điều kiện . Nếu điều kiện đúng thì thực hiện vòng WHILE . Vì vậy nếu điều kiện sai thì vòng WHILE không thực hiện gì cả.

Ví dụ: Viết đoạn mã để nhập số ký tự được nhập vào trên cùng một hàng .

```

        MOV DX,0        ; DX chứa số ký tự
        MOV AH,1        ; hàm đọc 1 ký tự
        INT 21h        ; đọc ký tự vào AL
WHILE_:
        CMP AL,0DH      ; có phải là ký tự CR?
        JE END_WHILE    ; đúng , thoát
        INC DX          ; tăng DX lên 1
        INT 21h        ; đọc ký tự
        JMP WHILE_      ; lặp
END_WHILE :
    
```

c) Vòng REPEAT

Cấu trúc của REPEAT là

```

repeat statements
until condition
    
```

Trong cấu trúc repeat mệnh đề nó thực hiện hành động cho đến khi điều kiện kiểm tra . Nếu điều kiện đúng thì vòng lặp kết thúc .

Ví dụ: viết đoạn mã để đọc vào các ký tự cho đến khi gặp ký tự trống .

```

        MOV  AH,1          ; đọc ký tự
REPEAT:
        INT  21h          ; ký tự trên AL
;until
        CMP  AL,' '       ; AL=' '?
        JNE  REPEAT
    
```

Lưu ý: việc sử dụng REPEAT hay WHILE là tùy theo chuỗi quan của mỗi người . Tuy nhiên có thể thấy rằng REPEAT phải tiến hành ít nhất 1 lần , trong khi với WHILE có thể không tiến hành lần nào cả nếu ngay từ đầu điều kiện đã sai .

3.5 Lặp trình với cấu trúc cấp cao

Bài toán : Viết chương trình nhận người dùng gõ vào một dòng văn bản . Trên 2 dòng tiếp theo in ra ký tự viết hoa đầu tiên và ký tự viết hoa cuối cùng theo thứ tự alphabetical . Nếu người dùng gõ vào một ký tự thông thường , máy sẽ thông báo 'No capitals'

Kết quả chạy chương trình sẽ như sau :

```

Type a line of text :
TRUONG DAI HOC DALAT
First capital = A
Last capital = U
    
```

Để giải bài toán này ta dùng kỹ thuật lặp trình TOP-DOWN , nghĩa là chia nhỏ bài toán thành nhiều bài toán con . Có thể chia bài toán thành 3 bài toán con nhỏ sau :

1. Xuất 1 chuỗi ký tự (lời nhắc)
2. Đọc vào dữ liệu 1 dòng văn bản
3. In kết quả

Bước 1: Hiển thị nhắc .

Bước này có thể mã hóa như sau :

```

MOV  AH,9          ; hàm xuất chuỗi
LEA  DX,PRMOPT    ; lấy địa chỉ chuỗi vào DX
INT  21H          ; xuất chuỗi
Đầu nhắc có thể mã hóa như sau trong đoạn số liệu .
    
```

PROMPT DB 'Type a line of text :',0DH,0AH,'\$'

Bước 2 : Nội dung của dòng văn bản

Bước này thực hiện hầu hết các công việc của chương trình : nội các ký tự từ bàn phím , tìm ra ký tự đầu và ký tự cuối , nhắc nhở người dùng nếu ký tự gõ vào không phải là ký tự hoa .

Có thể biểu diễn bước này bởi thuật toán sau :

```

Read a character
WHILE character is not a carriage return DO
IF character is a capital (*)
THEN
    IF character precedes first capital
        Then
            first capital= character
        End_if
    IF character follows last character
        Then
            last character = character
        End_if
END_IF
    Read a character
END_WHILE
    
```

Trong nội dung (*) có nghĩa là nhiều ký tự là hoa và nhiều ký tự AND IF ('A' <= character) AND (character <= 'Z')

Bước 2 có thể mã hoá như sau :

```

        MOV AH,1 ; nội ký tự
        INT 21H ; ký tự trên AL
WHILE :
;trong khi ký tự gõ vào không phải là CR thì thực hiện
        CMP AL,0DH ; CR?
        JE END_WHILE ;yes, thoát
; nếu ký tự là hoa
        CMP AL,'A' ; char >= 'A'?
        JNGE END_IF ;không phải ký tự hoa thì nhảy nên END_IF
        CMP AL,'Z' ; char <= 'Z'?
        JNLE END_IF ; không phải ký tự hoa thì nhảy nên END_IF
; thì
    
```

```

; nếu ký tự nằm trước biến FIRST ( giá trị ban đầu là '[' : ký tự sau Z )
    CMP  AL,FIRST    ; char < FIRST ?
    JNL  CHECK_LAST; >=
; thì ký tự viết hoa đầu tiên = ký tự
    MOV  FIRST,AL    ; FIRST=character
;end_if
CHECK_LAST:
; nếu ký tự là sau biến LAST ( giá trị ban đầu là '@' : ký tự trước A)
    CMP  AL,LAST    ; char > LAST ?
    JNG  END_IF     ; <=
;thì ký tự cuối cùng = ký tự
    MOV  LAST,AL    ;LAST = character
;end_if
END_IF :
; nếu một ký tự
    INT  21H        ; ký tự trên AL
    JMP  WHILE_    ; lặp
END_WHILE:
Các biến FIRST và LAST được định nghĩa như sau trong đoạn số liệu :
    FIRST      DB   '[' $' ; '[' là ký tự sau Z
    LAST       DB   '@ $ ' ; '@' là ký tự trước A

```

Bước 3 : In kết quả

Thuật toán

IF no capital were typed

THEN

display 'No capital'

ELSE

display first capital and last capital

END_IF

Bước 3 sẽ phải in ra các thông báo :

- NOCAP_MSG nếu không phải chữ in
- CAP1_MSG chữ in đầu tiên
- CAP2_MSG chữ in cuối cùng

Chúng ta định nghĩa như sau trong đoạn số liệu .

```

NOCAP_MSG      DB   0DH,0AH,'No capitals $'
CAP1_MSG       DB   0DH,0AH,'First capital='
FIRST          DB   '[' $ '
CAP2_MSG       DB   0DH,0AH,'Last capital='

```

```
LAST          DB    '@ $'
```

Bước 3 có thể mã hóa như sau :

```
;in kết quả
    MOV  AH,9    ; hàm xuất ký tự
; IF không có chữ hoa nào nhập thì FIRST = '['
    CMP  FIRST,'['    ; FIRST='[' ?
    JNE  CAPS      ; không , in kết quả
;THEN
    LEA  DX,NOCAP_MSG
    INT  21H
CAPS:
    LEA  DX,CAP1_MSG
    INT  21H
    LEA  DX,CAP2_MSG
    INT  21H
; end_if
```

Chương trình có thể viết như sau :

```
TITLE PGM3-1 : FIRST AND LAST CAPITALS
.MODEL    SMALL
.STACK    100h
.DATA
PROMPT    DB    'Type a line of text', 0DH, AH, '$'
NOCAP_MSG DB    0DH,0AH, 'No capitals $'
CAP1_MSG  DB    0DH,0AH, 'First capital='
FIRST     DB    '[' $'
CAP2_MSG  DB    'Last capital = '
LAST      DB    '@ $'

.CODE
MAIN      PROC
; khởi tạo DS
    MOV  AX,@DATA
    MOV  DS,AX
; in dấu nhắc

    MOV  AH,9    ; hàm xuất chuỗi
    LEA  DX,PROMPT ; lấy địa chỉ chuỗi vào DX
    INT  21H     ; xuất chuỗi
```

;đọc vào dữ liệu dòng vào

```
MOV AH,1 ; đọc ký tự
INT 21H ; ký tự trên AL
```

WHILE :

;trong khi ký tự gõ vào không phải là CR thì thực hiện

```
CMP AL,0DH ; CR?
JE END_WHILE ;yes, thoát
```

; nếu ký tự là hoa

```
CMP AL,'A' ; char >='A'?
JNGE END_IF ;không phải ký tự hoa thì nhảy nếu END_IF
CMP AL,'Z' ; char <= 'Z'?
JNLE END_IF ; không phải ký tự hoa thì nhảy nếu END_IF
```

; thì

; nếu ký tự nằm trước biến FIRST

```
CMP AL,FIRST ; char < FIRST ?
JNL CHECK_LAST; >=
```

; thì ký tự viết hoa nếu tiền = ký tự

```
MOV FIRST,AL ; FIRST=character
```

;end_if

CHECK_LAST:

; nếu ký tự là sau biến LAST

```
CMP AL,LAST ; char > LAST ?
JNG END_IF ; <=
```

;thì ký tự cuối cùng = ký tự

```
MOV LAST, AL ;LAST = character
```

;end_if

END_IF :

; đọc một ký tự

```
INT 21H ; ký tự trên AL
JMP WHILE_ ; lặp
```

END_WHILE:

;in kết quả

```
MOV AH,9 ; hàm xuất ký tự
```

; IF không có chữ hoa nào được nhập thì FIRST = '['

```
CMP FIRST,'[' ; FIRST='[' ?
JNE CAPS ; không , in kết quả
```

;Then

```
LEA DX,NOCAP_MSG
INT 21H
```

CAPS:

```
LEA DX,CAP1_MSG
```

```
    INT  21H
    LEA  DX,CAP2_MSG
    INT  21H
; end_if
; dos exit
    MOV  AH,4CH
    INT  21h
MAIN ENDP
    END  MAIN
```

Chương 4 : CÁC LỆNH LOGIC , DỊCH VÀ QUAY

Trong chương này chúng ta sẽ xem xét các lệnh mà chúng có thể dùng để thay đổi tổng bit trên một byte hoặc một từ số liệu . Khả năng quản lý trên tổng bit thông thường có trong các ngôn ngữ cấp cao (trừ C) và đây là lý do giải thích tại sao hộp số vẫn đóng vai trò quan trọng trong khi lập trình .

4.1 Các lệnh logic

Chúng ta có thể dùng các lệnh logic để thay đổi tổng bit trên byte hoặc trên một từ số liệu .

Khi một phép toán logic nào áp dụng cho toán hạng 8 hoặc 16 bit thì có thể áp dụng phép toán logic đó trên tổng bit để thu được kết quả cuối cùng .

Ví dụ : Thực hiện các phép toán sau :

1. 10101010 AND 1111 0000
2. 10101010 OR 1111 0000
3. 10101010 XOR 1111 0000
4. NOT 10101010

Giải :

$$\begin{array}{r}
 1. \quad 10101010 \\
 \quad \text{AND } 1111\ 0000 \\
 \hline
 = \quad 1010\ 0000
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 2. \quad 10101010 \\
 \quad \text{OR } 1111\ 0000 \\
 \hline
 = \quad 1111\ 1010
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 3. \quad 1010\ 1010 \\
 \quad \text{XOR } 1111\ 0000 \\
 \hline
 \quad \quad 0101\ 1010
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 4. \quad \text{NOT } 10101010 \\
 = \quad 01010101
 \end{array}$$

4.1.1 Lệnh AND,OR và XOR

Lệnh AND,OR và XOR thực hiện các chức năng như sau gọi của nó .

Cú pháp của chúng là:

AND destination , source

OR destination , source

XOR destination , source

Kết quả của lệnh sẽ lưu trữ trong toàn hàng đích do đó chúng phải là thanh ghi hoặc vị trí nhớ. Toàn hàng nguồn là có thể là hàng số, thanh ghi hoặc vị trí nhớ. Dĩ nhiên hai toàn hàng này là vị trí nhớ là không được phép .

Anh hưởng lên các cờ:

Các cờ SF,ZF và PF phản ánh kết quả

AF không xác định

CF=OF=0

Nếu thay đổi tổng bit theo ý muốn chúng ta xây dựng toàn hàng nguồn theo kiểu mặt nạ (mask) . Nếu xây dựng mặt nạ chúng ta sử dụng các tính chất sau đây của các phép toán AND ,OR và XOR :

b AND 1 = b	b OR 0 = b	b XOR 0 = b
b AND 0 = 0	b OR 1 = 1	b XOR 1 = not b

- Lệnh AND có thể dùng để xóa (clear) toàn hàng đích nếu mặt nạ bằng 0
- Lệnh OR có thể dùng để thiết (set) 1 cho toàn hàng đích nếu mặt nạ bằng 1
- Lệnh XOR có thể dùng để lấy đảo toàn hàng đích nếu mặt nạ bằng 1 . Lệnh XOR cũng có thể dùng để xóa nội dung một thanh ghi (XOR với chính nó)

Ví dụ: Xóa bit đầu của AL trong khi các bit khác không thay đổi

Giải: Dùng lệnh AND với mặt nạ 01111111=7Fh

AND AL,7Fh ; xóa bit đầu (đầu +) của AL

Ví dụ: Set 1 cho các bit MSB và LSB của AL , các bit khác không thay đổi .

Giải: Dùng lệnh OR với mặt nạ 10000001 =81h

OR AL,81h ; set 1 cho LSB và MSB của AL

Ví dụ: Thay đổi bit đầu của DX

Giải: Dùng lệnh XOR với mặt nạ 1000000000000000=8000h

XOR DX,8000h

Các lệnh logic là các biệt có ích khi thực hiện các nhiệm vụ sau :

Viết một số dưới dạng ASCII thành một số

Giải: rõ ràng chúng ta cần một ký tự từ bàn phím bằng hàm 1 ngay 21h . Khi nội AL chứa mã ASCII của ký tự . Nếu nay cũng như ký tự nó là một số (digital character) . Ví dụ nếu chúng ta gõ số 5 thì AL = 35h (ASCII code for 5)

Để xóa 5 trên AL chúng ta dùng lệnh :

```
SUB AL,30h
```

Chỉ một cách khác để làm việc này là dùng lệnh AND để xóa nửa byte cao (high nibble = 4 bit cao) của AL :

```
AND AL,0Fh
```

Vì các số từ 0-9 có mã ASCII từ 30h-39h, nên cách này dùng để xóa mỗi số ASCII ra thập phân.

Chương trình hợp ngữ để mỗi số thập phân thành mã ASCII của chúng nhờ xem nhớ bài tập.

Đổi chữ thông thành chữ hoa

Mã ASCII của các ký tự thông từ a-z là 61h-7Ah và mã ASCII của các ký tự hoa từ A-Z là 41h-5Ah. Giải số DL cho các ký tự thông, để đổi nó thành chữ hoa ta dùng lệnh :

```
SUB DL,20h
```

Nếu chúng ta so sánh mã nhị phân tổng cộng của ký tự thông và ký tự hoa thì thấy rằng chỉ cần xóa bit thời 5 thì sẽ đổi ký tự thông sang ký tự hoa.

Character	Code	Character	Code
a(61h)	01100001	A (41h)	01000001
b (62h)	01100010	B (42h)	01000010
.			
.			
z (7Ah)	01111010	Z (5Ah)	01011010

Còn để xóa bit thời 5 của DL bằng cách dùng lệnh AND với mã nhị 11011111= DF h

```
AND DL,0DFh ; đổi ký tự thông trong DL sang ký tự hoa
```

Xóa một thanh ghi

Chúng ta có thể dùng lệnh sau để xóa thanh ghi AX :

```
MOV AX,0
```

hoặc SUB AX,AX

```
XOR AX,AX
```

Lệnh thời nhất cần 3 bytes trong khi mỗi 2 lệnh sau chỉ cần 2 bytes. Những lệnh MOV phải nhờ dùng để xóa 1 và trí nhớ.

Kiểm tra một thanh ghi có bằng 0 ?

Thay cho lệnh

CMP AX,0

Ngồi ta dùng lệnh

OR CX,CX

để kiểm tra xem CX có bằng 0 hay không vì nó làm thay đổi cờ ZF (ZF=0 nếu CX=0)

4.1.2 Lệnh NOT

Lệnh NOT dùng để lấy bù 1 (đảo) toàn hàng đích . Cú pháp là:

NOT destination

Khoảng có cờ ảnh hưởng bởi lệnh NOT

Ví dụ: Lấy bù 1 AX

NOT AX

4.1.3 Lệnh TEST

Lệnh TEST thực hiện phép AND giữa toàn hàng đích và toàn hàng nguồn nhưng không làm thay đổi toàn hàng đích . Mục đích của lệnh TEST là để set các cờ trạng thái . Cú pháp của lệnh test là:

TEST destination,source

Các cờ ảnh hưởng của lệnh TEST :

SF,ZF và PF phản ánh kết quả

AF không xác định

CF=OF=0

Lệnh TEST có thể dùng để kiểm tra 1 bit trên toàn hàng . Mặt phải phải chứa bit 1 tại vị trí cần kiểm tra , các bit khác thì bằng 0 . Kết quả của lệnh :

TEST destination,mask

sẽ là 1 tại bit cần test nếu nhớ toàn hàng đích chứa 1 tại bit test . Nếu toàn hàng đích chứa 0 tại bit test thì kết quả sẽ bằng 0 và do đó ZF=1 .

Ví dụ: Nhảy tới nhãn BELOW nếu AL là một số chẵn

Giải : Số chẵn có bit thứ 0 bằng 0 , lệnh

TEST AL,1 ; AL chẵn ?

JZ BELOW ; nếu , nhảy đến BELOW

4.2 Lệnh SHIFT

Lệnh dịch và quay sẽ dịch các bit trên trên toàn hàng ních một hoặc nhiều vị trí sang trái hoặc sang phải . Khác nhau của lệnh dịch và lệnh quay là ở chỗ: các bit bị dịch ra (trong lệnh dịch) sẽ bị mất . Trong khi nói nói với lệnh quay , các bit bị dịch ra trở về lại của toàn hàng sẽ được đưa trở lại nữa kia của nó.

Có 2 cách viết nói với lệnh dịch và quay :

```

    OPCODE destination,1
    OPCODE destination,CL
    
```

trong cách viết thì hai thành ghi CL cho biết là số lần dịch hay quay . Toàn hàng ních có thể là một thành ghi 8 hoặc 16 bit , hoặc một vị trí nhớ.

Các lệnh dịch và quay thông dụng nên nhận chia các số nhị phân . Chúng cũng được dùng cho các hoạt động nhập xuất nhị phân và hex .

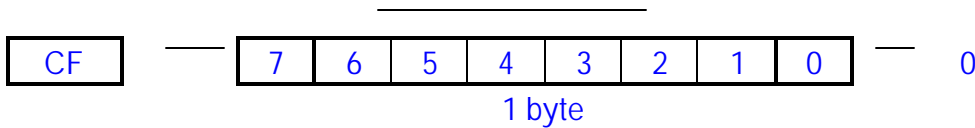
4.2.1 Lệnh dịch trái (left shift)

Lệnh SHL dịch toàn hàng ních sang trái . Cuối phải của lệnh nhớ sau :

```

    SHL destination ,1 ; dịch trái dest 1 bit
    SHL destination ,CL ; dịch trái N bit ( CL chứa N)
    
```

Có một lần dịch trái , một số 0 được thêm vào LSB .

Các cờ báo ảnh hưởng :

- SF,PF,ZF phản ảnh kết quả
- AF không xác định
- CF= bit cuối cùng được dịch ra
- OF= 1 nếu kết quả thay đổi dấu vào lần dịch cuối cùng

Ví dụ : Giá trị DH = 8Ah và CL = 3 . Hỏi giá trị của DH và CF sau khi lệnh

```

    SHL DH,CL ; thực hiện ?
    
```

Kết quả DH = 01010000 = 50h , CF = 0

Nhanh bảng lệnh SHL

Chúng ta hãy xét số 235 decimal . Nếu dịch trái 235 một bit và thêm 0 vào bên phải chúng ta sẽ có 2350 . Nói cách khác , khi dịch trái 1 bit chúng ta nhân 10.

Nói với số nhị phân , dịch trái 1 bit cũng hóa nhân với 2. Ví dụ

```

    AL = 00000101 = 5d
    
```

```

    SHL AL,1 ; AL = 00001010 = 10d
    
```

```

    SHL AL,CL ; nếu CL = 2 thì AL = 20d sau khi thực hiện lệnh
    
```

Lệnh dịch trái số học (SAL = Shift Arithmetic Left)

Lệnh SHL có thể dùng để nhân một toán hạng với hệ số 2 . Tuy nhiên trong trường hợp người ta muốn nhân mình nên tính chất số học của phép toán thì lệnh SAL sẽ tốt hơn thay cho SHL . Các lệnh như vậy ra cùng một mã máy .

Một số máy cũng có thể nhân 2 bằng cách dịch trái . Ví dụ : Nếu AX=FFFFh = -1 thì sau khi dịch trái 3 lần AX=FFF8h = -8

Tran

Khi chúng ta dùng lệnh dịch trái nhân nên thì có thể xảy ra số tràn . Nếu với lệnh dịch trái 1 lần , CF và OF phản ánh chính xác số tràn dấu và tràn không dấu . Tuy nhiên các cờ sẽ không phản ánh chính xác kết quả nếu dịch trái nhiều lần bởi vì dịch nhiều lần thực chất là một chuỗi các dịch 1 lần liên tiếp và vì vậy các cờ CF và OF chỉ phản ánh kết quả của lần dịch cuối cùng . Ví dụ : BL=80h , CL=2 thì lệnh

```
SHL BL,CL
```

sẽ làm cho CF=OF=0 mặc dù trên thực tế đã xảy ra cả tràn dấu và tràn không dấu .

Ví dụ : viết đoạn mã nhân AX với 8 . Giải thích không có tràn .

```
MOV CL,3 ; CL=3
SHL AX,CL ; AX*8
```

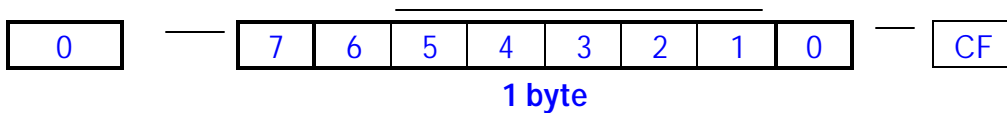
4.2.2 Lệnh dịch phải (Right Shift)

Lệnh SHR dịch phải toán hạng ních 1 hoặc N lần .

```
SHR destination,1
SHR destination,CL
```

Cứ mỗi lần dịch phải , một số 0 sẽ được thêm vào MSB

Các cờ ảnh hưởng giống như lệnh SHL

Ví dụ : giả sử DH = 8Ah , CL=2

Lệnh SHR DH,CL ; dịch phải DH 2 lần sẽ cho kết quả như sau :

Kết quả trên DH=22h , CF=1

Cũng như lệnh SAL , lệnh SAR (dịch phải số học) hoạt động giống như SHR , chỉ có 1 khác là MSB vẫn giữ giá trị nguyên thủy (bit dấu gốc nguyên) sau khi dịch .

Chia bảng lệnh dịch phải

Lệnh dịch phải sẽ chia 2 giá trị của toán hạng đích . Nếu nay nếu nói với số chẵn . Nói với số lẻ, lệnh dịch phải sẽ chia 2 và làm tròn xuống số nguyên gần nhất . Ví dụ, nếu $BL = 0000101 = 5$ thì khi dịch phải $BL = 0000010 = 2$.

Chia số dấu và không dấu

Nếu thực hiện phép chia bằng lệnh dịch phải , chúng ta phải phân biệt giữa số có dấu và số không dấu . Nếu dịch không dấu thì dùng lệnh SHR , còn nếu dịch có dấu thì dùng SAR (bit dấu giống nguyên) .

Ví dụ: dùng lệnh dịch phải để chia số không dấu 65143 cho 4 . Thông số nhất trên AX .

```
MOV AX,65143
MOV CL,2
SHR AX,CL
```

Ví dụ: Nếu $AL = -15$, cho biết AL sau khi lệnh

```
SAR AL,1
```

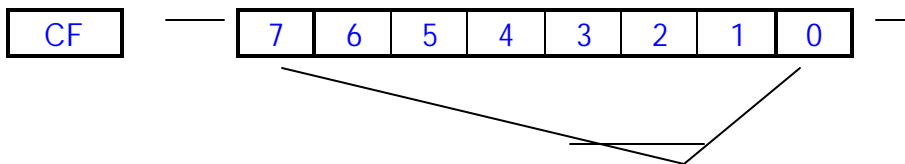
được thực hiện

Giá trị : $AL = -15 = 11110001b$

Sau khi thực hiện SAR AL ta có $AL = 11111000b = -8$

4.3 Lệnh quay (Rotate)

Quay trái (rotate left) = ROL sẽ quay các bit sang trái , LSB sẽ được thay bằng MSB . Còn $CF = MSB$

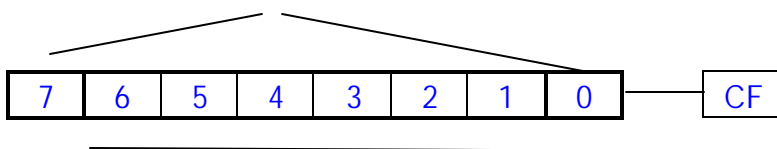

Cú pháp của ROL như sau :

```
ROL destination,1
```

```
ROL destination,CL
```

Quay phải (rotate right) = ROR sẽ quay các bit sang phải , MSB sẽ được thay bằng LSB . Còn $CF = LSB$

Cú pháp của lệnh quay phải là

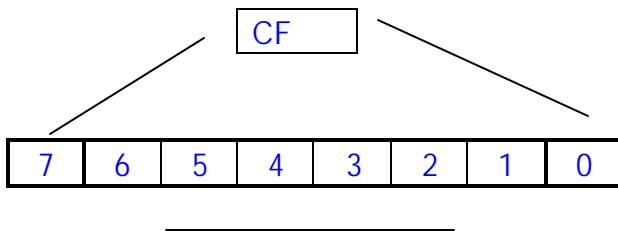
```
ROR destination,1
ROR destination,CL
```

Trong các lệnh quay phải và quay trái CF chứa bit bị quay ra ngoài .
 Ví dụ sau này cho thấy cách nối lại các bit trên một byte hoặc 1 từ mà không làm thay đổi nội dung của nó.

Ví dụ : Dùng ROL để nhém số bit 1 trên BX mà không thay đổi nội dung của nó. Kết quả cất trên AX .

```
Giải :
    XOR AX,AX      ; xoá AX
    MOV CX,16      ; số lần lặp = 16 ( một từ )
TOP:
    ROL BX,1       ; CF = bit quay ra
    JNC NEXT       ; nếu CF =0 thì nhảy nên vòng lặp
    INC AX         ; ngược lại (CF=1) , tăng AX
NEXT:
    LOOP TOP
```

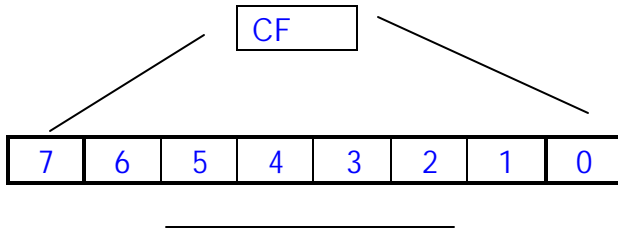
Quay trái qua carry (rotate through carry left) = RCL . Lệnh này giống như lệnh ROL khác là carry nằm giữa MSB và LSB trong vòng kín của các bit

Cú pháp của lệnh RCL như sau :

```
RCL destination,1
RCL destination,CL
```

Quay phải qua carry (rotate through carry right) = RCR . Lệnh này giống như lệnh ROR khác là carry nằm giữa MSB và LSB trong vòng kín của các bit .

Cú pháp của lệnh RCR như sau :
 RCR destination,1
 RCR destination,CL

Ví dụ : Giả sử DH = 8Ah ,CF=1 và CL=3 . Tìm giá trị của DH,CF sau khi lệnh

RCR DH,CL được thực hiện

Giải :

	CF	DH
Giá trị ban đầu	1	10001010
Sau khi quay 1 lần	0	11000101
Sau khi quay 2 lần	1	01100010
Sau khi quay 3 lần	0	10110001=B1H

Ảnh hưởng của lệnh quay lên các cờ

SF,PF và ZF phản ánh kết quả
 CF-bit cuối cùng được dịch ra
 OF=1 nếu kết quả thay đổi dấu và lần quay cuối cùng

Ứng dụng : Đảo ngược các bit trên một byte hoặc 1 từ . Ví dụ AL =10101111 thì sau khi đảo ngược AL=11110101 .

Có thể lập 8 lần công việc sau :**Dùng SHL để dịch bit MSB ra CF , Sau đó dùng RCR để xóa nó vào BL .**

Để làm việc này như sau :

MOV CX,8 ; số lần lặp

REVERSE :

SHL AL,1 ; dịch MSB ra CF

RCR BL,1 ; xóa CF (MSB) vào BL

LOOP REVERSE

MOV AL,BL ; AL chứa các bit đã đảo ngược

4.4 Xuất nhập số nhị phân và số hex

Các lệnh dịch và quay thông thường được sử dụng trong các hoạt động xuất nhập số nhị phân và số hex.

4.4.1 Nhập số nhị phân

Giải thích cần nhập một số nhị phân từ bàn phím , kết thúc là phím CR . Số nhị phân là một chuỗi các bit 0 và 1 . Mỗi một ký tự gõ vào phải được biến nó thành một bit giá trị (0 hoặc 1) rồi tích lũy chúng trong 1 thanh ghi . Thuật toán sau đây sẽ nối một số nhị phân từ bàn phím và các nội dung trên thành ghi BX .

```

Clear BX
input a character ( '0' or '1')
WHILE character<> CR DO
    convert character to binary value
    left shift BX
    insert value into LSB of BX
    input a character
END_WHILE
    
```

Nội dung mã thực hiện thuật toán trên như sau :

```

        XOR  BX,BX      ; Xoá BX
        MOV  AH,1      ; ham số 1 ký tự
        INT  21h       ; ký tự trên AL
WHILE_:
        CMP  AL,0DH    ; ký tự là CR?
        JE   END_WHILE ; nếu , kết thúc
        AND  AL,0Fh    ; convert to binary value
        SHL  BX,1     ; dịch trái BX 1 bit
        OR   BL,AL     ; nối giá trị vào BX
        INT  21h      ; số ký tự tiếp theo
        JMP  WHILE_   ; lặp
END_WHILE:
    
```

4.4.2 Xuất số nhị phân

Giải thích cần xuất số nhị phân trên BX (16 bit) . Thuật toán có thể viết như sau

```

FOR 16 times DO
    rotate left BX ( put MSB into CF)
    IF CF=1
    
```

```

        then
        output '1'
        else
        output '0'
    END_IF
END_FOR

```

Nó in mã nhị phân của số nhõ phân cõ thõ xem nhõ bài tập .

4.4.3 Nhập số HEX

Nhập số hex bao gồm các số từ 0 đến 9 và các ký tự A đến F . Kết quả chõa trong BX .

Nõ chõ nhõn giõn chõng ta giõ sõ rõng :

- chõ cõ ký tự hoa nõõ cõ dung
- ngõõi dung nhõp võo khõng quõ 4 ký tự hex

Thuật toán nhõ sau :

Clear BX

input character

WHILE character<> CR DO

convert character to binary value(4 bit)

left shift BX 4 times

insert value into lower 4 bits of BX

input character

END_WHILE

Nõ nhõ mã cõ thõ viõ nhõ sau :

```
XOR    BX,BX        ; clear BX
MOV    CL,4         ; counter for 4 shift
MOV    AH,1         ; input character
                        ; function
INT    21h          ; input a chracter AL
WHILE_:
    CMP    AL,0Dh    ; character <>CR?
    JE    END_WHILE_ ; yes , exit
; convert character to binary value
    CMP    AL,39H    ; a character?
    JG    LETTER    ; no , a letter
; input is a digit
    AND    AL,0Fh    ; convert digit to binary
value
    JMP    SHIFT     ; go to insert BX
LETTER:
    SUB    AL,37h    ; convert letter to binary
value
SHIFT:
    SHL    BX,CL     ; make room for new value
; insert value into BX
    OR    BL,AL      ; put value into low 4 bits of
BX
    INT    21H      ; input a character
    JMP    WHILE_
END_WHILE:
```

4.4.4 Xuất số HEX

Nếu xuất số hex trên BX (16 bit = 4 digit hex) có thể bắt đầu từ 4 bit bên trái , chuyển chúng thành một số hex rồi xuất ra màn hình .

Thuật toán như sau :

```
FOR 4 times DO
    move BH to DL
```



```
Shift DL 4 times to right
```

```
IF DL < 10
```

```
then
```

```
    convert to character in '0' ... '9'
```

```
else
```

```
    convert to character in 'A'..'F'
```

```
END_IF
```

```
output character ( HAM 2 NGAT 21H)
```

```
rotate BX left 4 times
```

```
END_FOR
```

Phần code cho thuật toán này xem như bài tập .

Chương 5 : NGĂN XẾP VÀ THỦ TỤC

Ngăn xếp (stack segment) trong chương trình là một vùng nhớ có giới hạn tại thời điểm chạy. Trong chương này chúng ta sẽ xem xét cách tổ chức stack và sử dụng nó để thực hiện các thủ tục (procedure) .

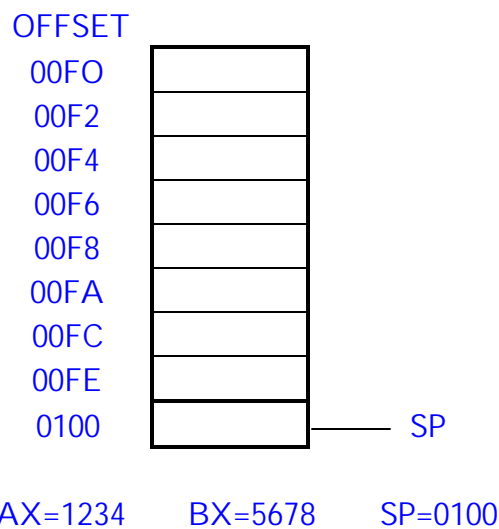
5.1 Ngăn xếp

Ngăn xếp là cấu trúc dữ liệu 1 chiều . Việc nối tiếp hóa là số liệu được đưa vào và lấy ra khỏi stack tại đầu cuối của stack theo nguyên tắc LIFO (last in first out) . Vị trí tại số liệu được đưa vào hay lấy ra gọi là đỉnh của ngăn xếp (top of stack) . Có thể hình dung stack như một chồng đĩa . Đĩa nào vào sau cùng nằm tại đỉnh của chồng đĩa . Khi lấy ra , đĩa trên cùng sẽ được lấy ra trước . Một chương trình phải dành ra một khối nhớ cho ngăn xếp . Chúng ta dùng chế độ

.STACK 100h

để khai báo kích thước vùng stack là 256 bytes .

Khi chương trình được dịch và nạp vào bộ nhớ thành ghi SS (stack segment) sẽ chứa địa chỉ của ngăn xếp . Con SP (stack pointer) chứa địa chỉ đỉnh của ngăn xếp . Trong khai báo stack 100h trên đây , SP nhận giá trị 100h . Việc này có nghĩa là stack trống rỗng (empty) như hình 4-1.

Hình 4.1 : STACK EMPTY

Lệnh PUSH và PUSHF

Thêm một từ mới vào stack chúng ta dùng lệnh :

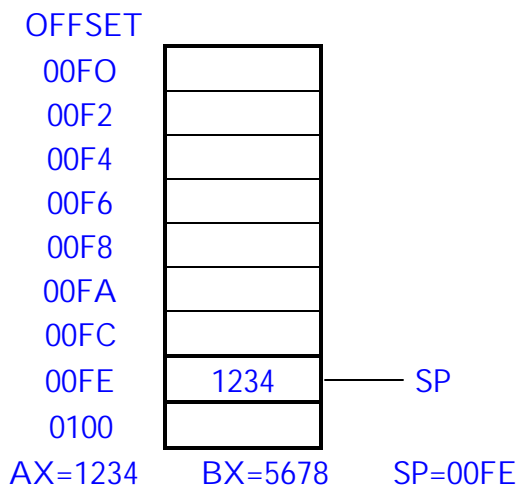
PUSH source ; đưa một thanh ghi hoặc toàn bộ 16 bit vào stack

Ví dụ PUSH AX . Khi lệnh này được thực hiện thì :

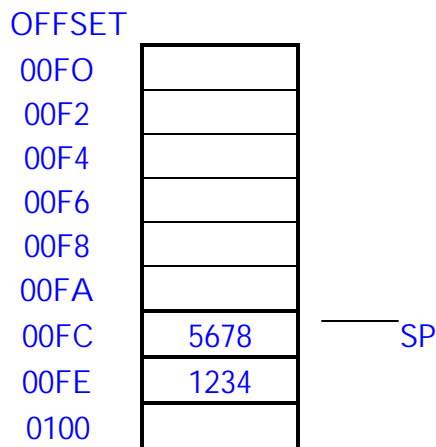
- SP giảm đi 2
- một bản copy của toàn hàng nguồn được chuyển đến địa chỉ SS:SP còn toàn hàng nguồn không thay đổi .

Lệnh PUSHF không có toàn hàng . Nội dung của thanh ghi của nó được đưa vào stack .

Sau khi thực hiện lệnh PUSH thì SP sẽ giảm 2 . Hình 5-2 và 5-3 cho thấy lệnh PUSH làm thay đổi trạng thái stack như thế nào .

Hình 5-2 : STACK sau khi thực hiện lệnh PUSH AX

Hình 5-3 : STACK sau khi thực hiện lệnh PUSH BX

Sau đây là chương trình :

```

TITLE PGM5-1 : REVERSE INPUT
.MODEL    SMALL
.STACK   100H
.CODE
MAIN     PROC
; in dấu nhắc
        MOV  AH,2
        MOV  DL,'?'
        INT  21H
; xóa biến nhớ CX
        XOR  CX,CX
; đọc 1 ký tự
        MOV  AH,1
        INT  21H
; Trong khi character không phải là CR
WHILE_:
        CMP  AL,0DH
        JE   END_WHILE
; cất AL vào stack tăng biến nhớ
        PUSH AX ; đây AX vào stack
        INC  CX ; tăng CX
; đọc 1 ký tự
        INT  21h
        JMP  WHILE_
END_WHILE:
; Xuống dòng mới
        MOV  AH,2
        MOV  DL,0DH
        INT  21H
        MOV  DL,0AH
        INT  21H
        JCXZ EXIT ; thoát nếu CX=0 ( không có ký tự nào nữa nhập)
; lặp CX lần
TOP:
; lấy ký tự từ stack
        POP  DX
; xuất nội
        INT  21H
        LOOP TOP ; lặp nếu CX>0
    
```

```

; end_for
EXIT:
    MOV AH,4CH
    INT 21H
MAIN ENDP
END MAIN
    
```

Giải thích thêm về chương trình : vì số ký tự nhập là không biết vì vậy dùng thanh ghi CX để đếm số ký tự nhập . CX cũng dùng cho vòng FOR để xuất các ký tự theo thứ tự ngược lại . Mặc dù ký tự chỉ ghi ở trên AL nhưng phải đẩy cái thanh ghi AX vào stack . Khi xuất ký tự chúng ta dùng lệnh POP DX để lấy nội dung trên stack ra. Mã ASCII của ký tự ở trên DL , sau đó gọi INT 21h để xuất ký tự .

5.3 Thuật ngữ (Procedure)

Trong chương 3 chúng ta đã nhắc đến ý tưởng lập trình top-down . Ý tưởng này có nghĩa là một bài toán nguyên thủy được chia thành các bài toán con mà chúng ta giải quyết hơn bài toán nguyên thủy . Trong các ngôn ngữ cấp cao người ta dùng thuật ngữ để giải các bài toán con , và chúng ta cũng làm như vậy trong hộp gọi . Nhờ vậy là một chương trình hộp gọi có thể được xây dựng bằng các thuật ngữ .

Một thuật ngữ gọi là thuật ngữ chính sẽ chứa nội dung chủ yếu của chương trình . Nếu thực hiện một công việc nào đó, thuật ngữ chính gọi (CALL) một thuật ngữ con . Thuật ngữ con cũng có thể gọi một thuật ngữ con khác .

Khi một thuật ngữ gọi một thuật ngữ khác , nhiều khi cần chuyển tới (control transfer) thuật ngữ được gọi và các lệnh của thuật ngữ được gọi sẽ được thi hành . Sau khi thi hành hết các lệnh trong nó, thuật ngữ được gọi sẽ trả lại nhiều khi (return control) cho thuật ngữ gọi nó. Trong ngôn ngữ cấp cao , lập trình viên không biết và không thể biết cấu trúc của việc chuyển và trả lại nhiều khi giữa thuật ngữ chính và thuật ngữ con. Nhưng trong hộp gọi có thể thấy rõ cấu trúc này (xem phần 5.4) .

Khai báo thuật ngữ

Cú pháp của lệnh tạo một thuật ngữ như sau :

```

name PROC          type
; body of procedure
    RET
name ENDP
    
```

Name do người dùng đặt ra để chỉ tên của thuật ngữ .

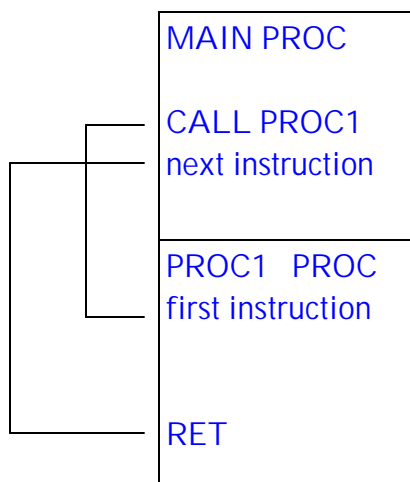
Type có thể là NEAR (có thể không khai báo) hoặc FAR .

NEAR coi nghĩa là thủ tục nội gọi nằm cùng một đoạn với thủ tục gọi . FAR coi nghĩa là thủ tục nội gọi và thủ tục gọi nằm khác đoạn . Trong phần này chúng ta sẽ chỉ mô tả thủ tục NEAR .

Lệnh RET trả về khi cho thủ tục gọi . Tất cả các thủ tục phải kết thúc bởi RET trở về thủ tục chính .

Chú thích cho thủ tục : Nếu người đọc để hiểu thủ tục người ta thông số dùng chú thích cho thủ tục dưới dạng sau :

- ; (mô tả các công việc mà thủ tục thi hành)
- ; input : (mô tả các tham số tham gia trong chương trình)
- ; output : (cho biết kết quả sau khi chạy thủ tục)
- ; uses : (liệt kê danh sách các thủ tục mà nó gọi)

Hình 5-1 : Gọi thủ tục và trả về

5.4 CALL & RETURN

Lệnh CALL nội dung để gọi một thủ tục . Có 2 cách gọi một thủ tục là gọi trực tiếp và gọi gián tiếp .

CALL name ; gọi trực tiếp thủ tục có tên là name

CALL address-expression ; gọi gián tiếp thủ tục

trong đó address-expression chỉ định một thanh ghi hoặc một vị trí nhớ mà nó chứa địa chỉ của thủ tục .

Khi lệnh CALL nội thi hành thì :

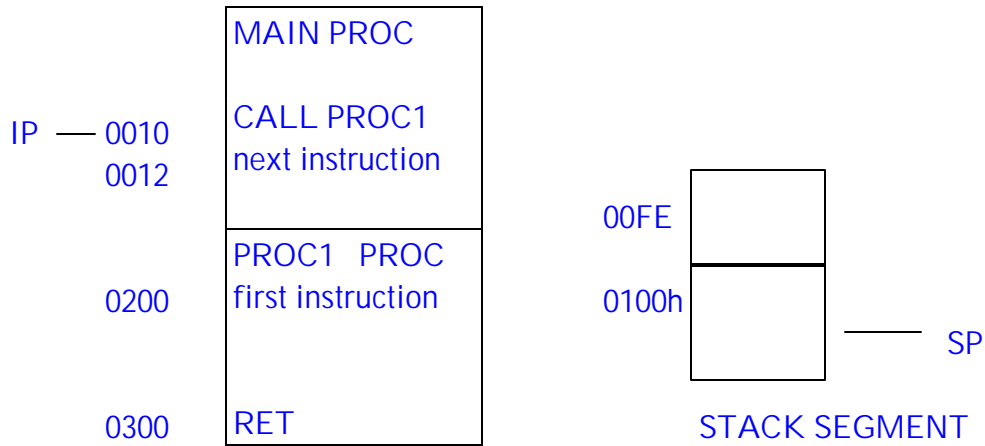
- Địa chỉ quay về của thủ tục gọi nội cất vào stack . Địa chỉ này chính là offset của lệnh tiếp theo sau lệnh CALL .
- IP lấy địa chỉ offset của lệnh nêu trên thủ tục nội gọi , coi nghĩa là nội khi nội chuyển đến thủ tục .

Nếu trả về khi cho thủ tục chính , lệnh

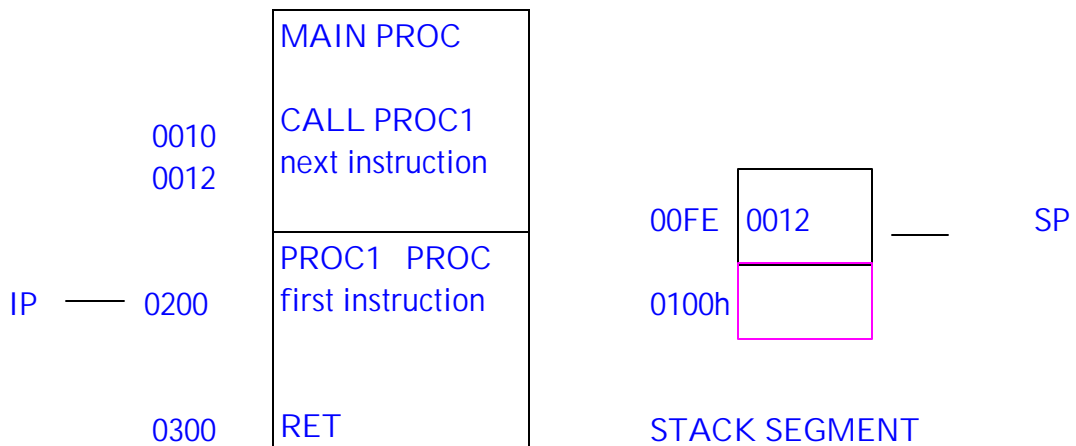
RET pop-value

thức sử dụng . Pop-value (một số nguyên N) là tùy chọn . Nó với thủ tục NEAR ,
 lệnh RET sẽ lấy giá trị trong SP nữa vào IP . Nếu pop-value là ra một số N thì
 $IP=SP+N$

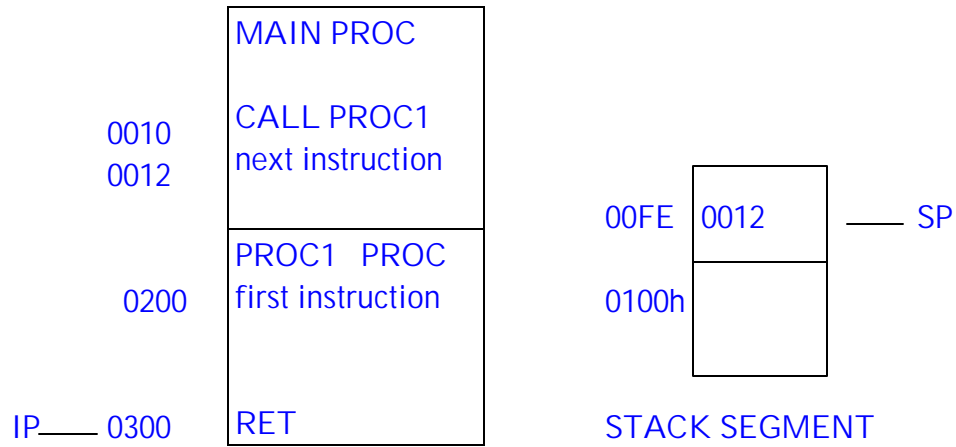
Trong các trường hợp thì CS:IP chứa địa chỉ trở về chương trình gọi và nếu
 khiến nó có thể cho chương trình gọi (xem hình 5-2)

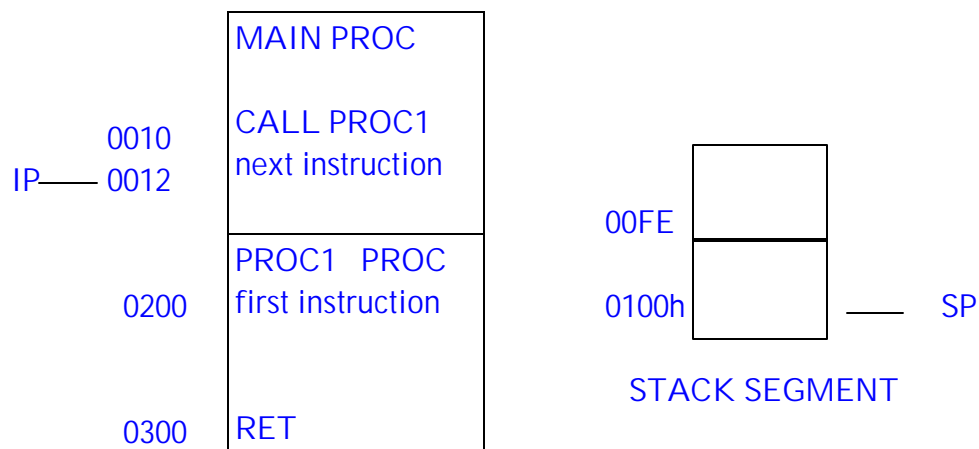
Hình 5-2 a : Trước khi CALL

Hình 5-2 b : Sau khi CALL

Hình 5-2 c : Trước khi RET

Hình 5-2 d : Sau khi RET

5.5 Ví dụ về thủ tục

Chúng ta sẽ viết chương trình tính tích của 2 số dùng A và B bằng thuật toán cộng (ADD) và dịch (SHIFT)

Thuật toán như sau :

```

Product = 0
REPEAT
    IF lsb of B is 1
    THEN
        product=product+A
    END_IF
    shift left A
    shift right B
UNTIL B=0
    
```

Trong chương trình sau này chúng ta sẽ mô tả thuật toán nhân với tên là MULTIPLY. Chương trình chính không cần nhập xuất, thay vào đó chúng ta dùng DEBUG để nhập xuất.

```

TITLE PGM5-1: MULTIPLICATION BY ADD AND SHIFT
.MODEL SMALL
.STACK 100H
.CODE
MAIN PROC
; thực hiện bằng DEBUG. Nhập A = AX, B=BX
CALL MULTIPLY
;DX chứa kết quả
MOV AH,4CH
INT 21H
MAIN ENDP
MULTIPLY PROC
; input : AX=A, BX=B, AX và BX có giá trị trong khoảng 0..FFH
; output : DX= kết quả
PUSH AX
PUSH BX
XOR DX,DX
REPEAT:
; Nếu lsb của B =1
TEST BX,1 ;lsb=1?
JZ END_IF ; không, nhảy nếu END_IF
; thì
ADD DX,AX ; DX=DX+AX
END_IF :
SHL AX,1 ; dịch trái AX 1 bit
SHR BX,1 ; dịch phải BX 1 bit
; cho đến khi BX=0
    
```

```

        JNZ REPEAT ; nếu BX chưa bằng 0 thì lặp
        POP BX ; lấy lại BX
        POP AX ; lấy lại AX
        RET ; trả về khi kết thúc chương trình chính
MULTIPLY ENDP
        END MAIN
    
```

Sau khi dịch chương trình, có thể dùng DEBUG để chạy thử với các cách cung cấp giá trị ban đầu cho AX và BX.

Dùng lệnh **U(unassembler)** để xem nội dung của bộ nhớ đồng thời với các lệnh tiếp theo.

Có thể xem nội dung của stack bằng lệnh D(dump)

DSS:F0 FF ; xem 16 bytes trên cùng của stack

Dùng lệnh **G(go) offset** để chạy tiếp nhóm lệnh từ CS:IP hiện hành CS:offset.

Trong quá trình chạy DEBUG có thể kiểm tra nội dung các thanh ghi. Lưu ý rằng biết nên IP để xem cách chuyển và trả về khi gọi và thực hiện một thủ tục.

Chương 6 : LẸNH NHÂN VẠCHIA

Trong chương 5 chúng ta đã nói đến các lệnh dịch mà chúng có thể dùng để nhân vạchia với hệ số 2 . Trong chương này chúng ta sẽ nói đến các lệnh nhân vạchia một số bất kỳ.

Quá trình xử lý của lệnh nhân vạchia nói với số có dấu vạsố không dấu là khác nhau do đó có lệnh nhân có dấu vạlệnh nhân không dấu .

Một trong những ứng dụng thông dụng nhất của lệnh nhân vạchia là thực hiện các thao tác nhập xuất thập phân . Trong chương này chúng ta sẽ viết thuật toán cho nhập xuất thập phân mà chúng sẽ sử dụng nhiều trong các hoạt động xuất nhập thông tin ví .

6.1 Lệnh MUL vạIMUL

Nhân có dấu vạnhân không dấu

Trong phép nhân nhị phân số có dấu vạsố không dấu phải được phân biệt một cách rõ ràng . Ví dụ chúng ta muốn nhân hai số 8 bit 1000000 vạ1111111 . Trong diễn dịch không dấu , chúng là 128 vạ255 . Tích số của chúng là 32640 = 0111111110000000b . Trong diễn dịch có dấu , chúng là -128 vạ-1 . Do đó tích của chúng là 128 = 0000000010000000b .

Vì nhân có dấu vạkhông dấu dẫn đến các kết quả khác nhau nên có 2 lệnh nhân :

- MUL (multiply) nhân không dấu
- IMUL (integer multiply) nhân có dấu

Các lệnh này nhân 2 toán hạng byte hoặc từ . Nếu 2 toán hạng byte được nhân với nhau thì kết quả là một từ 16 bit . Nếu 2 toán hạng từ được nhân với nhau thì kết quả là một double từ 32 bit . Cú pháp của chúng là:

- MUL source ;
- IMUL source ;

Toán hạng nguồn là thanh ghi hoặc vị trí nhớ không được là một hằng

Phép nhân kiểu byte

Nếu với phép nhân mà toán hạng là kiểu byte thì

$$AX=AL*SOURCE ;$$

Phép nhân kiểu từ

Nếu với phép nhân mà toán hạng là kiểu từ thì

$$DX:AX=AX*SOURCE$$

6.2 Ứng dụng nâng cao của lệnh MUL và IMUL

Sau này chúng ta sẽ lấy một số ví dụ minh họa việc sử dụng lệnh MUL và IMUL trong chương trình .

Ví dụ 1 : Chuyển nhân chương trình sau trong ngôn ngữ cấp cao thành mã hợp ngữ : $A = 5xA - 12xB$. Giải số hạng A và B là 2 biến số và không xảy ra số tràn .

Code :

```

MOV  AX,5           ; AX=5
IMUL A              ; AX=5xA
MOV  A,AX           ; A=5xA
MOV  AX,12          ; AX=12
IMUL B              ; AX=12xB
SUB  A,AX           ; A=5xA-12xB
    
```

Ví Dụ 2 : viết thuật toán FACTORIAL để tính $N!$ cho một số nguyên dương . Thuật toán phải chứa N trên CX và trả về $N!$ trên AX . Giải số không có tràn .

Giải : Nghĩa của $N!$ là

$N! = 1$ nếu $N=1$

$= N \times (N-1) \times (N-2) \times \dots \times 1$ nếu $N > 1$

Thuật toán để tính $N!$ như sau :

Product = 1

Term = N

FOR N times DO

Product = product x term

term=term -1

ENDFOR

Code :

```

FACTORIAL PROC
; computes N!
; input : CX=N
; output : AX=N!
        MOV  AX,1           ; AX=1
        MOV  CX,N           ; CX=N
TOP:
        MUL  CX              ; Product = product x term
        LOOP TOP            ;
        RET
FACTORIAL ENDP
    
```

6.3 Lệnh DIV và IDIV

Cũng như lệnh nhân, có 2 lệnh chia DIV và IDIV cho số không dấu và cho số có dấu. Cú pháp của chúng là:

DIV divisor

IDIV divisor

Toàn hệ byte

Lệnh chia toàn hệ byte sẽ chia số bị chia 16 bit (dividend) trên AX cho số chia (divisor) là 1 byte. Divisor phải là 1 thanh ghi 8 bit hoặc 1 byte nhớ.

Thông số ở trên AL còn số dư trên AH.

Toàn hệ từ

Lệnh chia toàn hệ từ sẽ chia số bị chia 32 bit (dividend) trên DX:AX cho số chia (divisor) là 1 từ. Divisor phải là 1 thanh ghi 16 bit hoặc 1 từ nhớ. Thông số ở trên AX còn số dư trên DX.

Ảnh hưởng của các cờ : các cờ có trạng thái không xác định.

Divide Overflow

Khi thực hiện phép chia kết quả có thể không chứa hết trên AL hoặc AX nếu số chia bé hơn rất nhiều so với số bị chia. Trong trường hợp này trên màn hình sẽ xuất hiện thông báo : "*Divide overflow*"

Ví dụ 1 : Giá trị DX = 0000h , AX = 0005h và BX = 0002h

Instruction	Dec Quotient	Dec Remainder	AX	DX
DIV BX	2	1	0002	0001
IDIV BX	2	1	0002	0001

Ví dụ 1 : Giá trị DX = 0000h , AX = 0005h và BX = FFFEh

Instruction	Dec Quotient	Dec Remainder	AX	DX
DIV BX	0	5	0000	0005
IDIV BX	-2	1	FFFE	0001

Ví dụ 3 : Giá trị DX = FFFFh , AX = FFFBh và BX = 0002h

Instruction	Dec Quotient	Dec Remainder	AX	DX
IDIV BX	-2	-1	FFFE	FFFF
DIV BX	OVERFLOW			

Ví dui 4 : *Giaisöi AX = 00FBh vaø BL = FFh*

Instruction	Dec Quotient	Dec Remainder	AX	DX
DIV BL	0	251	FB	00
IDIV BL	OVERFLOW			

6.4 Muiroing dau cua soä bö chia

Phep chia vöi toan hang töi

Trong phep chia vöi toan hang töi, soä bö chia phai ñat tren DX:AX ngay cai khi soä bö chia coi thei ñat tren AX . Trong troöng hoi nay , can phai söa soan nhö sau

- Noä vöi lehnh DIV , DX phai bö xoai
- Noä vöi lehnh IDIV , DX phai nöiïc muiroing dau cua AX . Lehnh CWD (Convert Word to Doubleword) se thöc hien viec nay .

Ví dui : Chia -1250 cho 7

```
MOV AX,-1250 ; AX= -1250
CWD          ; muiroing dau cua AX vaø DX
MOV BX,7     ; BX=7
IDIV BX      ; chia DX:AX cho BX , ket qua tren AX , soä dö
              ; tren DX
```

Phep chia vöi toan hang byte

Trong phep chia vöi toan hang byte , soä bö chia phai ñat tren AX ngay cai khi soä bö chia coi thei ñat tren AL . Trong troöng hoi nay , can phai söa soan nhö sau

- Noä vöi lehnh DIV , AH phai bö xoai
- Noä vöi lehnh IDIV , AH phai nöiïc muiroing dau cua AL . Lehnh CBW (Convert Byte to Doublebyte) se thöc hien viec nay .

Ví dui : Chia möt soä coi dau trong bien byte XBYTE cho -7

```
MOV AL,XBYTE ; AL giöi soä bö chia
CBW          ; muiroing dau cua AL vaø AH
MOV BL,-7    ; BX= -7
IDIV BL      ; chia AX cho BL , ket qua tren AL , soä dö
              ; tren AH
```

Khoing coi coi nau bö anh höiing böi lehnh CWD vaø CBW .

6.5 Thuiñtuic nhaiñ xuaiñ soáthaiñ phaiñ

Maø duø trong PC taiñ caiñ soá lieäu ñoøic bieäu dieiñ döøi ñaiñg binary . Nhöng vieäc bieäu dieiñ döøi ñaiñg thaiñ phaiñ seø thuaiñ tieiñ hön cho ngöøi dung . Trong phaiñ nay chung ta seø vieäc caiñ thuiñtuic nhaiñ xuaiñ soáthaiñ phaiñ .

Khi nhaiñ soá lieäu , neäu chung ta goiñ 21543 caiñg haiñ thì thöc chat laiñ chung ta goiñ vaø moät chuoiñ kyütöi, bein trong PC , chung ñoøic bieäu ñoä thanh caiñ giaiñtrö nhö phaiñ tööng ñoöng của 21543 . Ngöøic laiñ khi xuaiñ soá lieäu , ñoä dung nhö phaiñ của thanh ghi hoaøc vì trí nhöu phaiñ ñoøic bieäu ñoä thanh moät chuoiñ kyütöi bieäu dieiñ moät soá thaiñ phaiñ tröøic khi chung ñoøic in ra .

Xuaiñ soáthaiñ phaiñ (Decimal Output)

Chung ta seø vieäc moät thuiñtuic OUTDEC ñeäuñ ñoä dung của thanh ghi AX nhö laiñ moät soá nguyeñ thaiñ phaiñ coiñ ñaäu . Neäu $AX > 0$, OUTDEC seø in ñoä dung của AX döøi ñaiñg thaiñ phaiñ . Neäu $AX < 0$, OUTDEC seø in ñaäu tröø (-) , thay $AX = -AX$ (ñoä thanh soá döøng) roài in soá döøng nay sau ñaäu tröø (-) . Nhö vaøy laiñ trong caiñ 2 tröøng höp , OUTDEC seø in giaiñtrö thaiñ phaiñ tööng ñoöng của moät soá döøng . Sau ñaiñ laiñ thuañ toaiñ :

Algorithm for Decimal Output

1. IF $AX < 0$ / AX hold output value /
2. THEN
3. PRINT a minus sign
4. Replace AX by its two's complement
5. END_IF
6. Get the digits in AX's decimal representation
7. Convert these digits to characters and print them .

Ñeäu hieäu chi tiet böøic 6 caiñ phaiñ laiñ vieäc gì , chung ta giaiñ söiñ rang ñoä dung của AX laiñ moät soá thaiñ phaiñ , ví ñuiñ 24618 thaiñ phaiñ . Cöiñ the laiñ caiñ digits thaiñ phaiñ của 24618 bang caiñ chia laiñ cho 10 ñ theo thuiñtuic nhö sau :

- Divide 24618 by 10 . Qoutient = 2461 , remainder = 8
- Divide 2461 by 10 . Qoutient = 246 , remainder = 1
- Divide 246 by 10 . Qoutient = 24 , remainder = 6
- Divide 24 by 10 . Qoutient = 2 , remainder = 4
- Divide 2 by 10 . Qoutient = 0 , remainder = 2

Caiñ digits thu ñoøic bang caiñ laiñ caiñ soá döø theo traiñ töiñ ngöøic laiñ .

Böøic 7 của thuañ toaiñ coiñ the thöc hieñ bang vong FOR nhö sau :

```

FOR count times DO
    pop a digit from the stack
    convert it to a character
    output the character
END_FOR

```

Code cho thuật toán OUTDEC như sau :

```

OUTDEC    PROC
; Print AX as a signed decimal integer
; input : AX
; output : none
    PUSH    AX    ; save registers
    PUSH    BX
    PUSH    CX
    PUSH    DX
; IF AX<0
    OR     AX,AX    ; AX < 0 ?
    JGE    @END_IF1 ; NO , AX>0
; THEN
    PUSH    AX    ; save AX
    MOV     DL,'-' ; GET '-'
    MOV     AH,2
    INT     21H    ; print '-'
    POP     AX     ; get AX back
    NEG     AX     ; AX = -AX
@END_IF1:
; get decimal digits
    XOR     CX,CX    ; clear CX for counts digit
    MOV     BX,10d   ; BX has divisor
@REPEAT1:
    XOR     DX,DX    ; clear DX
    DIV     BX       ; AX:BX ; AX = quotient , DX=
remainder
    PUSH    DX       ; push remainder onto stack
    INC     CX       ; increment count
;until
    OR     AX,AX     ; quotient = 0?
    JNE     @REPEAT1 ; no keep going
; convert digits to characters and print
    MOV     AH,2     ; print character function

```

```

; for count times do
@PRINT_LOOP:
    POP  DX          ; digits in DL
    OR   DL,30h      ; convert digit to character
    INT  21H         ; print digit
    LOOP @PRINT_LOOP
;end_for
    POP  DX          ; restore registers
    POP  CX
    POP  BX
    POP  AX
    RET
OUTDEC  ENDP

```

Toán tử giải INCLUDE

Chúng ta có thể thay nội dung OUTDEC bằng cách đặt nó bên trong một chương trình nhân và chạy chương trình trong DEBUG . Nếu nội dung OUTDEC vào trong chương trình mà không cần gõ nó, chúng ta dùng toán tử giải INCLUDE với cú pháp như sau :

```
INCLUDE filespec
```

ở đây filespec dùng để chỉ đường dẫn tệp tin (bao gồm cả đường dẫn của nó) .

Ví dụ tệp tin chứa OUTDEC là PGM6_1.ASM ở địa chỉ A: . Chúng ta có thể viết :

```
INCLUDE A:\PGM6_1.ASM
```

Sau này là chương trình để test thủ tục OUTDEC

```
TITLE PGM6_2 : DECIMAL OUTPUT
```

```
.MODEL SMALL
```

```
.STACK 100h
```

```
.CODE
```

```

    MAIN PROC
    CALL OUTDEC
    MOV  AH,4CH
    INT  21H

```

```
MAIN ENDP
```

```
INCLUDE A:\PGM6_1.ASM
```

```
END MAIN
```

Sau khi dịch , chúng ta dùng DEBUG nhập số liệu và chạy chương trình .

Nhập Thập phân (Decimal input)

Nếu nhập số thập phân chúng ta cần biến đổi mỗi chuỗi các digits ASCII thành biểu diễn nhị phân của một số nguyên thập phân . Chúng ta sẽ viết thuật ngữ INDEC để làm việc này .

Trong thuật ngữ OUTDEC chúng ta chia lại cho 10d . Trong thuật ngữ INDEC chúng ta sẽ nhân lại với 10d .

Decimal Input Algorithm

```
Total = 0
read an ASCII digit
REPEAT
    convert character to a binary value
    total = 10x total +value
    read a chracter
UNTIL chracter is a carriage return
```

Ví dụ: nếu nhập 123 thì xử lý như sau :

```
total = 0
read '1'
convert '1' to 1
total = 10x 0 +1 =1
read '2'
convert '2' to 2
total = 10x1 +2 =12
read '3'
convert '3' to 3
total = 10x12 +3 =123
```

Sau này chúng ta sẽ xây dựng thuật ngữ INDEC sao cho nó chấp nhận mỗi các số thập phân có dấu trong vùng - 32768 đến +32767 (một từ) . Chương trình sẽ in ra một dấu "?" nếu như người dùng gõ vào dấu + hoặc - , theo sau nó là một chuỗi các digit và kết thúc bằng ký tự CR . Nếu người dùng gõ vào một ký tự không phải là 0 đến 9 thì thuật ngữ sẽ nhập xuống dòng mới và bắt đầu lại từ đầu . Với những yêu cầu như trên này thuật ngữ nhập thập phân phải viết lại như sau :

```
Print a question mask
Total = 0
negative = false
Read a character
CASE character OF
    '-' : negative = true
        read a chracter
    '+' ;
read a charcter
```

```

END_CASE
REPEAT
    IF character not between '0' and '9'
        THEN
            goto beginning
    ELSE
        convert character to a binary value
        total = 10xtotal + value
    END_IF
    read a character
UNTIL character is a carriage return
IF negative = true
    then
        total = - total
    END_IF

```

Thuật toán có thể mã hóa như sau (ghi vào đĩa A : với tên là PGM6_2.ASM)

```

INDEC      PROC
; read a number in range -32768 to +32767
; input : none
; output : AX = binary equivalent of number
    PUSH    BX      ; Save register
    PUSH    CX
    PUSH    DX
; print prompt
@BEGIN:
    MOV     AH,2
    MOV     DL,'?'
    INT     21h      ; print '?'
; total = 0
    XOR     BX,BX    ;      CX holds total
; negative = false
    XOR     CX,CX    ;      cx holds sign
; read a character
    MOV     AH,1
    INT     21h      ; character in AL
; CASE character of
    CMP     AL,'-'   ; minus sign
    JE     @MINUS
    CMP     AL,'+'   ; Plus sign

```

```

        JE    @PLUS
        JMP  @REPEAT2 ; start processing characters
@MINUS:
        MOV  CX,1
@PLUS:
        INT  21H
@REPEAT2:
; if character is between '0' to '9'
        CMP   AL,'0'
        JNGE  @NOT_DIGIT
        CMP   AI,'9'
        JNLE  @NOT_DIGIT
; THEN convert character to digit
        AND  AL,000FH ; convert to digit
        PUSH AX      ; save digit on stack
; total =10x total + digit
        MOV  AX,10
        MUL  BX      ; AX= total x10
        POP  BX      ; Retrieve digit
        ADD  BX,AX   ; TOTAL = 10XTOTAL + DIGIT
;read a character
        MOV  AH,1
        INT  21h
        CMP  AL,0DH
        JNE  @REPEAT
; until CR
        MOV  AX,BX   ; restore total in AX
; if negative
        OR   CX,CX   ; negative number
        JE   @EXIT   ; no exit
;then
        NEG  AX
; end_if
@EXIT:
        POP  DX
        POP  CX
        POP  BX
        RET
; HERE if illegal character entered
@NOT_DIGIT
        MOV  AH,2

```

```

        MOV DL,0DH
        INT 21h
        MOV DL,0Ah
        INT 21h
        JMP @BEGIN
INDEC   ENDP

```

TEST INDEC

Có thể test thủ tục INDEC bằng cách tạo ra một chương trình dùng INDEC cho nhập thập phân vào OUTDEC cho xuất thập phân nhỏ sau :

```

        TITLE      PGM6_4.ASM
.MODEL   SMALL
.STACK   100h
.CODE
        MAIN      PROC
; input a number
        CALL      INDEC
        PUSH      AX      ; save number

; move cursor to a new line
        MOV AH,2
        MOV DL,0DH
        INT 21h
        MOV DL,0Ah
        INT 21H
; output a number
        POP       AX
        CALL      OUTDEC
; dos exit
        MOV      AH,4CH
        INT      21H
MAIN     ENDP
INCLUDE  A:\PGM6_1.ASM ; include outdec
INCLUDE  A:\PGM6-2.ASM ; include indec
END MAIN

```

Chương 7: MẢNG VÀ CÁC THAO TÁC TRÊN MẢNG

Trong chương này chúng ta sẽ tìm hiểu về mảng một chiều và các kỹ thuật xử lý mảng trong Assembly . Phần còn lại của chương này sẽ trình bày các thao tác trên mảng.

7.1 Mảng một chiều

Mảng một chiều là một danh sách các phần tử cùng loại và có thứ tự. Có thể thứ tự của phần tử đầu tiên, phần tử thứ hai, phần tử thứ ba ... Trong toán học, nếu A là một mảng thì các phần tử của mảng được kí hiệu là A[1], A[2], A[3] ... Hình vẽ dưới đây là mảng A có 6 phần tử.

Index	
1	A[1]
2	A[2]
3	A[3]
4	A[4]
5	A[5]
6	A[6]

Trong chương 1 chúng ta đã dùng toán tử `DB` và `DW` để khai báo mảng byte và mảng từ. Ví dụ, một chuỗi 5 ký tự có thể là `MSG`

```
MSG DB 'abcde'
```

hoặc một mảng từ `W` gồm 6 số nguyên mà giá trị ban đầu của chúng là 10,20,30,40,50 và 60

```
W DW 10,20,30,40,50,60
```

Địa chỉ của biến mảng gọi là **địa chỉ cơ sở của mảng** (base address of the array) . Trong mảng `W` thì địa chỉ cơ sở là 10 .Nếu địa chỉ offset của `W` là 0200h thì trong bộ nhớ mảng 6 phần tử nói trên sẽ như sau :

Offset address	Symbolic address	Decimal content
0200h	W	10
0202h	W+2h	20
0204h	W+4h	30
0206h	W+6h	40
0208h	W+8h	50
020Ah	W+Ah	60

Toán tử DUP (Duplicate)

Có thể hiểu nghĩa một mạng các phần tử của nó cùng một giá trị ban đầu bằng phép DUP như sau :

repeat_count DUP (value)
 lặp lại một số (VALUE) n lần (n = repeat_count)

Ví dụ :

GAMMA DW 100 DUP (0) ; tạo một mạng 100 từ giá trị ban đầu là 0 .
 DELTA DB 212 DUP (?) ; tạo một mạng 212 byte giá trị chưa xác định

DUP có thể lồng nhau , ví dụ :

LINE DB 5,4,3 DUP (2, 3 DUP (0) ,1)

tương ứng với :

LINE DB 5,4,2,0,0,0,1,2,0,0,0,1,2,0,0,0,1

Vị trí các phần tử của một mạng

Địa chỉ của một phần tử của mạng có thể được xác định bằng cách cộng một hằng số với địa chỉ cơ sở. Giả sử A là một mạng với S chữ ra số byte của một phần tử của mạng (S=1 nói với mạng byte và S=2 nói với mạng từ) . Vị trí của các phần tử của mạng A có thể tính như sau :

Position	Location
1	A
2	A+1xS
3	A+2xS
.	.
.	.
.	.
N	A+(N-1)xS

Ví dụ : Trao đổi phần tử thứ 10 và thứ 25 của mạng từ W .

Phần tử thứ 10 là W[10] có địa chỉ là W+9x2=W+18

Phần tử thứ 25 là W[25] có địa chỉ là W+24x2=W+48

Vì vậy có thể trao đổi chúng như sau :

```
MOV          AX,W+18    ; AX = W[10]
XCHG                  W+48,AX    ; AX= W[25]
MOV          W+18, AX    ; complete exchange
```

7.2 Các chế độ địa chỉ (addressing modes)

Cách thức của ra toán hàng trong lệnh gọi là chế độ của . Các chế độ của thông dụng là:

- Chế độ của bằng thanh ghi (register mode) : toán hàng là thanh ghi
- Chế độ của tức thời (immediate mode) : toán hàng là hằng số
- Chế độ của trực tiếp (direct mode) : toán hàng là biến

Ví dụ:

```
MOV AX,0 ; AX là register mode còn 0 là immediate mode
ADD ALPHA,AX ; ALPHA là direct mode
```

Ngoài ra còn có 4 chế độ của khác là:

- Chế độ của gián tiếp bằng thanh ghi (register indirect mode)
- Chế độ của cơ sở (based mode)
- Chế độ của của số (indexed mode)
- Chế độ của của số cơ sở (based indexed mode)

7.2.1 Chế độ của gián tiếp bằng thanh ghi

Trong chế độ của gián tiếp bằng thanh ghi , của offset của toán hàng nằm ở chỗ trong 1 thanh ghi . Chúng ta nói rằng thanh ghi là con trỏ (pointer) của vị trí nhớ. Dạng toán hàng là [register]. Trong nội register là các thanh ghi BX, SI , DI , BP. Nói với các thanh ghi BX , SI , DI thì thanh ghi của là DS . Còn thanh ghi của của BP là SS .

Ví dụ: giá trị của SI = 100h và nội của của DS:0100h có nội dung là 1234h . Lệnh `MOV AX,[SI]` sẽ copy 1234h vào AX .

Giá trị của nội dung các thanh ghi và nội dung của bộ nhớ tổng cộng là như sau :

Thanh ghi	nội dung	offset	nội dung bộ nhớ
AX	1000h	1000h	1BACH
SI	2000h	2000h	20FFh
DI	3000h	3000h	031Dh

Ví dụ 1:

Hãy cho biết lệnh nào sau đây là hợp lý, offset nguồn và kết quả của các lệnh hợp lý.

- MOV BX,[BX]
- MOV CX,[SI]
- MOV BX,[AX]
- ADD [SI],[DI]
- INC [DI]

Lời giải :

	Source offset	Result
a.	1000h	1BACH
b.	2000h	20FFh
c.	illegal source register	(must be BX,SI,DI)
d.	illegal memory-memory add	
e.	3000h	031Eh

Ví dụ 2 : Viết đoạn mã để cộng vào AX 10 phần tử của một mảng W như hình
nghĩa như sau :

W DW 10,20,30,40,50,60,70,80,90,100

Giai :

```

XOR  AX,AX      ; xoá AX
LEA  SI,W       ; SI trỏ tới địa chỉ ( base) của mảng W .
MOV  CX,10      ; CX chứa số phần tử của mảng
ADDITION:
ADD  AX,[SI]    ; AX=AX + phần tử hiện tại
ADD  SI,2       ; tăng con trỏ lên 2
LOOP ADDITION  ; lặp
    
```

Ví dụ 3 : Viết thủ tục để đảo ngược một mảng n tử. Nếu nay có hình
là phần tử hiện tại sẽ trở thành phần tử cuối, phần tử cuối sẽ thành phần tử đầu
n-1 ... Chúng ta sẽ dùng SI như con trỏ của mảng con BX chứa số phần tử của
mảng (n tử) .

Giai : Số lần trao đổi là N/2 lần . Như vậy phần tử đầu N của mảng có địa
chỉ A+2x(N-1)

Đoạn mã như sau :

```

REVERSE  PROC
; input: SI= offset of array
;        BX= number of elements
; output : reverse array
        PUSH    AX      ; cất các thanh ghi
        PUSH    BX
        PUSH    CX
        PUSH    SI
        PUSH    DI
; DI chứa chỉ phần tử hiện tại
    
```

```

MOV  DI,SI      ; DI trỏ tới đầu mảng
MOV  CX,BX      ; CX=BX=n : số phần tử
DEC  BX         ; BX=n-1
SHL  BX,1       ; BX=2x(n-1)
ADD  DI,BX      ; DI = 2x(n-1) + offset của mảng : chệch phần tử
                        ; thối
SHR  CX,1       ; CX=n/2 : số lần trao đổi
; trao đổi các phần tử
XCHG_LOOP:
MOV  AX,[SI]    ; lấy 1 phần tử ở nửa thấp của mảng
XCHG AX,[DI]    ; nửa ở nửa cao của mảng
MOV  [SI],AX    ; hoàn thành trao đổi
ADD  SI,2       ; SI chệch phần tử tiếp theo của mảng
SUB  DI,2       ; DI chệch phần tử thối-1
LOOP XCHG_LOOP
POP  DI
POP  SI
POP  CX
POP  BX
POP  AX
RET
REVERSE  ENDP

```

7.2.2 Các thao tác trên các số nguyên

Trong các thao tác trên mảng này, nửa chệch offset của toàn hàng có thể được bằng cách cộng một số gọi là displacement với nội dung của một thanh ghi .

Displacement có thể là:

- nửa chệch offset của một biến , ví dụ A
- một hằng (âm hoặc dương), ví dụ -2
- nửa chệch offset của một biến cộng với một hằng số , ví dụ A+4

Cách pháp của một toàn hàng có thể là một trong các kiểu tổng nôm sau :

[register + displacement]

[displacement + register]

[register]+ displacement

[displacement]+ register

displacement[register]

Các thanh ghi phải là BX , SI , DI (nửa chệch ngoài phải là thanh ghi DS)

và BP (thanh ghi SS chứa nửa chệch ngoài)

Các thao tác trên các số nguyên (based) nếu thanh ghi BX(base register) hoặc BP (base pointer) được dùng .

Chế độ địa chỉ *địa chỉ* gọi là *chỉ số* (indexed) nếu thanh ghi SI (source index) hoặc DI (destination index) *địa chỉ* dùng .

Ví dụ : Giả sử trong W là mảng từ địa chỉ BX cho tới 4 . Trong lệnh

```
MOV AX,W[BX]
```

displacement là *địa chỉ* offset của biến W . Lệnh này sẽ di chuyển phần tử có địa chỉ W+4 vào thanh ghi AX . Lệnh này cũng có thể viết dưới các dạng tổng quát sau :

```
MOV AX, [W+BX]
MOV AX, [BX+W]
MOV AX, W+[BX]
MOV AX, [BX]+W
```

Lấy ví dụ khác , giả sử trong SI cho *địa chỉ* của mảng từ W . Trong lệnh

```
MOV AX,[SI+2]
```

displacement là 2 . Lệnh này sẽ di chuyển nội dung của từ *địa chỉ* W+2 tới AX .

Lệnh này cũng có thể viết dưới các dạng khác :

```
MOV AX,[2+SI]
MOV AX,2+[SI]
MOV AX,[SI]+2
MOV AX,2[SI]
```

Với chế độ địa chỉ *địa chỉ* có thể viết lại code cho bài toán tính tổng 10 phần tử của mảng như sau :

```
XOR AX,AX      ; xoá AX
XOR BX,BX      ; xoá BX ( thanh ghi địa chỉ)
MOV CX,10      ; CX= số phần tử=10
```

ADDITION:

```
ADD AX,W[BX]   ; sum=sum+element
ADD BX,2       ; trỏ tới phần tử tiếp theo
LOOP ADDITION
```

Ví dụ : Giả sử trong ALPHA *địa chỉ* khai báo như sau :

```
ALPHA DW 0123h,0456h,0789h,0ADCDh
```

trong *địa chỉ* *địa chỉ* DS và giả sử trong :

```
BX =2      [0002]= 1084h
SI=4      [0004]= 2BACH
DI=1
```

Cho ra các lệnh như sau này là *địa chỉ* offset nguồn và *địa chỉ* *địa chỉ* chuyển .

- a. MOV AX,[ALPHA+BX]
- b. MOV BX,[BX+2]

- c. MOV CX,ALPHA[SI]
- d. MOV AX,-2[SI]
- e. MOV BX,[ALPHA+3+DI]
- f. MOV AX,[BX]2
- g. MOV BX,[ALPHA+AX]

Giải :

	Source offset	Number moved
a.	ALPHA+2	0456h
b.	2+2	2BCh
c.	ALPHA+4	0789h
d.	-2+4=+2	1084h
e.	ALPHA+3+1=ALPHA+4	0789h
d.	illegal form source operand ...[BX]2	
g.	illegal ; thanh ghi AX không được phép	

Ví dụ sau này cho thấy một mảng số nguyên được thao tác bởi các thao tác xử lý số nguyên.

Ví dụ : Một vài ký tự viết thông trong chuỗi sau thành ký tự viết hoa .

MSG DB 'co ty lo lo ti ca '

Giải :

```
MOV CX,17 ; số ký tự chứa trong CX=17
XOR SI,SI ; SI chứa số cho ký tự
```

TOP:

```
CMP MSG[SI], ' ' ; blank?
JE NEXT ; yes , skip
AND MSG[SI],0DFH ; nối thành chữ hoa
```

NEXT:

```
INC SI ; chữ số ký tự tiếp theo
LOOP TOP ; lặp
```

7.2.3 Toán tử PTR và toán tử giải LABEL

Trong các chương trước chúng ta đã biết rằng các toán hạng của một lệnh phải cùng loại, tức là cùng là byte hoặc cùng là từ. Nếu một toán hạng là hằng số thì ASM sẽ chuyển chúng thành loại tương ứng với toán hạng kia. Ví dụ, ASM sẽ thực hiện lệnh MOV AX,1 nhờ là lệnh toán hạng từ. Tương tự, ASM sẽ thực hiện lệnh MOV BH,5 nhờ là lệnh byte. Tuy nhiên, lệnh

MOV [BX],1 là không hợp lệ vì ASM không biết toán hạng chữ bởi thanh ghi BX là toán hạng byte hay toán hạng từ. Có thể khắc phục điều này bằng toán từ PTR nhờ sau :

```
MOV BYTE PTR [BX],1 ; toán hạng kích là toán hạng byte
MOV WORD PTR [BX],1 ; toán hạng kích là toán hạng từ
```

Ví dụ: Thay ký từ t thành T trong chuỗi nội nhúng như sau :

```
MSG DB 'this is a message'
```

Cách 1: Dùng thao tác nối tiếp thành ghi :

```
LEA SI,MSG ; SI trỏ tới MSG
MOV BYTE PTR [SI],'T' ; thay t bằng T
```

Cách 2 : Dùng thao tác chỉ số :

```
XOR SI,SI ; xóa SI
MOV MSG[SI],'T' ; thay t bởi T
```

Ồn này không cần dùng PTR vì MSG là biến byte.

Nếu chúng ta dùng PTR nội dung sẽ khai báo loại (type) của toán hạng. Cú pháp chung của nó như sau:

```
Type PTR address_expression
Trong đó Type : byte , word , Dword
Address_expression : là các biến nội nhúng khai báo bởi DB,DW, DD .
```

Ví dụ chúng ta coi 2 khai báo biến như sau :

```
DOLLARS DB 1AH
CENTS DB 52H
```

Và chúng ta muốn di chuyển DOLLARS vào AL, di chuyển CENTS vào AH bằng một lệnh MOV duy nhất. Có thể dùng lệnh sau :

```
MOV AX, WORD PTR DOLLARS ; AL=DOLLARS và AH=CENTS
```

Toán từ và LABEL

Có một cách khác để giải quyết vấn đề xung đột về loại toán hạng nhờ trên bảng định toán từ LABEL như sau này :

```
MONEY LABEL WORD
DOLLARS DB 1AH
CENTS DB 52H
```

Các lệnh trên này khai báo biến MONEY là biến từ với 2 thành phần là DOLLARS và CENTS. Trong nội DOLLARS có cùng nội dung với MONEY. Lệnh

```
MOV AX, MONEY
```

Tương ứng với 2 lệnh :

MOV AL, DOLLARS

MOV AH, CENTS

Ví dụ: Giả sử rằng số liệu nào khai báo như sau :

.DATA

A DW 1234h

B LABEL BYTE

DW 5678h

C LABEL WORD

C1 DB 9Ah

C2 DB 0bch

Hãy cho biết các lệnh nào sau đây là hợp lệ và kết quả của lệnh .

- a. MOV AX,B
- b. MOV AH,B
- c. MOV CX,C
- d. MOV BX,WORD PTR B
- e. MOV DL,WORD PTR C
- f. MOV AX, WORD PTR C1

Giải :

- a. không hợp lệ
- b. hợp lệ, 78h
- c. hợp lệ, 0BC9Ah
- d. hợp lệ, 5678h
- e. hợp lệ, 9Ah
- f. hợp lệ , 0BC9Ah

7.2.4 Chiếm đoạn (segment override)

Trong chế độ của chế gián tiếp bằng thanh ghi , các thanh ghi con trỏ BX,SI hoặc DI chỉ ra địa chỉ offset con thanh ghi đoạn là DS . Cũng có thể chỉ ra một thanh ghi đoạn khác theo cú pháp sau :

segment_register : [pointer_register]

Ví dụ: MOV AX, ES:[SI]

nếu SI=0100h thì địa chỉ của toàn hàng nguồn là ES:0100h

Việc chiếm đoạn cũng có thể dùng với chế độ của chế số và chế độ của chế số.

7.2.5 Truy xuất đoạn stack

Nhờ chúng ta nào ở trên này khi BP chỉ ra một địa chỉ offset trong chế độ của chế gián tiếp bằng thanh ghi , SS sẽ cung cấp số đoạn . Nếu này có nghĩa là có thể dùng dung BP để truy xuất stack .

Ví dụ : Di chuyển 3 ô tại mảng stack vào AX, BX, CX mà không làm thay đổi nội dung của stack .

```
MOV BP,SP      ; BP chỉ tới mảng stack
MOV AX,[BP]    ; copy mảng stack vào AX
MOV BX,[BP+2]  ; copy từ ô hai trên stack vào BX
MOV CX,[BP+4]  ; copy từ ô ba vào CX
```

7.3 Sắp xếp số liệu trên mảng

Việc tìm kiếm một phần tử trên mảng sẽ dễ dàng nếu nhờ mảng được sắp xếp (sort) . Để sort mảng A gồm N phần tử có thể tiến hành qua N-1 bước như sau :

Bước 1: Tìm số lớn nhất trong các phần tử A[1]...A[N] . Gán số lớn nhất cho A[N] .

Bước 2 : Tìm số lớn nhất trong các số A[1]...A[N-1]. Gán số lớn nhất cho A[N-1]

.

.

.

Bước N-1 : Tìm số lớn nhất trong 2 số A[1] và A[2]. Gán số lớn nhất cho A[2]

Ví dụ : giả sử mảng A chứa 5 phần tử là các số nguyên như sau :

Position	1	2	3	4	5
initial	21	5	16	40	7
bước 1	21	5	16	7	40
bước 2	7	5	16	21	40
bước 3	7	5	16	21	40
bước 4	5	7	16	21	40

Thuật toán

```
i = N
FOR N-1 times DO
    find the position k of the largest element among A[1]..A[i]
    Swap A[i] and A[k]    ( uses procedure SWAP )
i=i-1
END_FOR
```

Sau này là chương trình để sort các phần tử trong mảng . Chúng ta sẽ dùng thuật toán SELECT để chọn phần tử trên mảng . Thuật toán SELECT sẽ gọi thuật toán SWAP để sắp xếp . Chương trình chính sẽ như sau :

```

TITLE      PGM7_3: TEST SELECT
.MODEL     SMALL
.STACK    100H
.DATA
    A      DB    5,2,,1,3,4
.CODE
    MAIN   PROC
    MOV    AX,@DATA
    MOV    DS,AX
    LEA   SI,A
    MOV    BX,5 ; số phần tử của mảng chứa trong BX
    CALL  SELECT
    MOV    AH,4CH
    INT    21H
MAIN ENDP
INCLUDE C:\ASM\SELECT.ASM
    END    MAIN
    
```

Tập tin SELECT.ASM chứa thủ tục SELECT và thủ tục SWAP được viết như sau tại C:\ASM .

```

SELECT     PROC
; sắp xếp mảng byte
; input: SI = địa chỉ offset của mảng
        BX= số phần tử ( n ) của mảng
; output: SI = địa chỉ offset của mảng đã sắp xếp .
; uses : SWAP
    PUSH    BX
    PUSH    CX
    PUSH    DX
    PUSH    SI
    DEC     BX ; N = N-1
    JE     END_SORT ; Nếu N=1 thì thoát
    MOV    DX,SI ; cất địa chỉ offset của mảng vào DX

; lặp N-1 lần
SORT_LOOP:
    MOV    SI,DX ; SI trỏ tới mảng A
    MOV    CX,BX ; CX = N -1 số lần lặp
    MOV    DI,SI ; DI chỉ phần tử cuối nhất
    
```

```

        MOV     AL,[DI]      ; AL chứa phần tử nhỏ nhất
; tìm phần tử lớn nhất
FIND_BIG:
        INC     SI          ; SI trỏ tới phần tử tiếp theo
        CMP     [SI],AL     ; phần tử tiếp theo > phần tử nhỏ nhất
        JNG     NEXT       ; không, tiếp tục
        MOV     DI,SI       ; DI chứa địa chỉ của phần tử lớn nhất
        MOV     AL,[DI]     ; AL chứa phần tử lớn nhất
NEXT:
        LOOP   FIND_BIG
; swap phần tử lớn nhất với phần tử cuối cùng
        CALL   SWAP
        DEC     BX          ; N= N-1
        JNE    SORT_LOOP ; lặp nếu N > 0
END_SORT:
        POP     SI
        POP     DX
        POP     CX
        POP     BX
        RET
SELECT  ENDP
SWAP    PROC
; nối cho 2 phần tử của mảng
; input : SI= phần tử nhỏ nhất
;        DI = phần tử lớn nhất
; output : các phần tử đã trao đổi
        PUSH   AX          ; cất AX
        MOV    AL,[SI]     ; lấy phần tử A[i]
        XCHG  AL,[DI]     ; đặt nó trên A[k]
        MOV    [SI],AL     ; đặt A[k] trên A[i]
        POP   AX          ; lấy lại AX
        RET
SWAP    ENDP

```

Sau khi dịch chương trình, có thể dùng DEBUG để chạy thử và test kết quả.

7.4 Mảng 2 chiều

Mảng 2 chiều là một mảng của một mảng, nghĩa là một mảng 1 chiều mà các phần tử của nó là một mảng 1 chiều khác. Có thể hình dung mảng 2 chiều như một ma trận chữ nhật. Ví dụ mảng B gồm có 3 hàng và 4 cột (mảng 3x4) như sau :

ROW \ COLUMN	1	2	3	4
1	B[1,1]	B[1,2]	B[1,3]	B[1,4]
2	B[2,1]	B[2,2]	B[2,3]	B[2,4]
3	B[3,1]	B[3,2]	B[3,3]	B[3,4]

Bởi vì mảng 1 chiều vì vậy các phần tử của mảng 2 chiều phải được lưu trữ trên bộ nhớ theo kiểu lain lốt . Có 2 cách để làm như sau :

- Cách 1 là lưu trữ theo thứ tự dòng : trên mảng lưu trữ các phần tử của dòng 1 rồi đến các phần tử của dòng 2 ...
- Cách 2 là lưu trữ theo thứ tự cột : trên mảng lưu trữ các phần tử của cột 1 rồi đến các phần tử của cột 2...

Giả sử mảng B chứa 10,20,30,40 trên dòng 1
 chứa 50,60,70,80 trên dòng 2
 chứa 90,100,110,120 trên dòng 3

Theo thứ tự hàng chúng ta có được như sau :

```

B   DW  10,20,30,40
     DW  50,60,70,80
     DW  90,100,110,120
    
```

Theo thứ tự cột chúng ta có được như sau :

```

B   DW  10,50,90
     DW  20,60,100
     DW  30,70,110
     DW  40,80,120
    
```

Hầu hết các ngôn ngữ cấp cao biến dịch mảng 2 chiều theo thứ tự dòng . Trong ASM , chúng ta có thể dùng một trong 2 cách :

Nếu các thành phần của một hàng được xử lý liên lốt thì cách lưu trữ theo thứ tự hàng là tốt nhất . Ngược lại thì dùng cách lưu trữ theo thứ tự cột .

Xác định một phần tử trên mảng 2 chiều :

Giả sử mảng A gồm MxN phần tử lưu trữ theo thứ tự dòng . Gọi S là số lần của một phần tử: S=1 nếu phần tử là byte , S=2 nếu phần tử là từ . Để tìm phần tử ở vị trí A[i,j] thì cần tìm : hàng i và tìm phần tử ở vị trí j trên hàng này . Như vậy phải tiến hành qua 2 bước :

- Bước 1: Hàng 1 bắt đầu tại vị trí A . Vì mỗi hàng có N phần tử, do đó
 Hàng 2 bắt đầu tại A + NxS .
 Hàng 3 bắt đầu tại A + 2xNxS .
 Hàng thứ i bắt đầu tại A + (i-1)xNxS .

Bước 2: Phần tử ở vị trí j trên một hàng cách vị trí đầu hàng (j-1)xS byte

Từ 2 bước trên suy ra rằng trong mảng 2 chiều NxM phần tử mà chúng ta cần lưu trữ theo thứ tự hàng thì phần tử A[i,j] có địa chỉ như sau :

$$A + ((i-1) \times N + (j-1)) \times S \quad (1)$$

Tổng thì nếu lưu trữ theo trật tự thì phần tử $A[i,j]$ có địa chỉ như sau :

$$A + (i-1) \times M + (j-1) \times N \quad (2)$$

Ví dụ : Giả sử mảng A là mảng $M \times N$ phần tử kiểu T ($S=2$) được lưu trữ theo kiểu trật tự hàng . Hỏi :

Hàng i bắt đầu tại địa chỉ nào ?

Cột j bắt đầu tại địa chỉ nào ?

Hai phần tử trên một cột cách nhau bao nhiêu bytes

Giải :

Hàng i bắt đầu tại $A[i,1]$ theo công thức (1) thì nó có địa chỉ là: $A + (i-1) \times N \times 2$

Cột j bắt đầu tại $A[1,j]$ theo công thức (1) thì nó có địa chỉ : $A + (j-1) \times 2$

Vì có N cột nên 2 phần tử trên cùng một cột cách nhau $2 \times N$ byte .

7.5 **Thao tác trên các chỉ số cơ sở**

Trong chương này , địa chỉ offset của toán hạng là tổng của :

1. nội dung của thanh ghi cơ sở (BX or BP)
2. nội dung của thanh ghi chỉ số (SI or DI)
3. địa chỉ offset của 1 biến (tùy chọn)
4. một hằng âm hoặc dương (tùy chọn)

Nếu thanh ghi BX được dùng thì DS chứa số nhân của địa chỉ toán hạng . Nếu BP được dùng thì SS chứa số nhân . Toán hạng được viết theo 4 cách dưới đây:

1. variable[base_register][index_register]
2. [base_register + index_register + variable + constant]
3. variable [base_register + index_register + constant]
4. constant [base _ register + index_register + variable]

Trật tự của các thành phần trong dấu ngoặc là tùy ý.

Ví dụ , giả sử W là biến, $BX=2$ và $SI = 4$. Lệnh

```
MOV AX, W[BX][SI]
```

se di chuyển nội dung của mảng tại địa chỉ $W+2+4 = W+6$ vào thanh ghi AX

Lệnh này cũng có thể viết theo 2 cách sau :

```
MOV AX, [W+BX+SI]
```

```
MOV AX, W[BX+SI]
```

Thao tác trên các chỉ số cơ sở thông thường được dùng để xóa hoặc thêm 2 chiều nhỏ ví dụ sau : Giả sử mảng A là mảng 5×7 được lưu trữ theo trật tự hàng . Viết mã để xóa địa chỉ địa chỉ:

- 1) xóa dòng 3
- 2) xóa cột 4

Giải :

1) Dòng i bắt đầu tại $A + (i-1) \times N \times 2$. Để xóa dòng 3 bắt đầu tại $A + (2-1) \times 7 \times 2 = A + 28$. Có thể xóa dòng 3 như sau :

```
MOV BX, 28 ; BX chứa địa chỉ dòng 3
```

```

XOR  SI,SI      ; SI sẽ chứa mức cột
MOV  CX,7      ; CX= số phần tử của một hàng
CLEAR:
MOV  A[BX][SI],0 ; xóa A[3,1]
ADD  SI,2      ; tiến cột tiếp theo
LOOP CLEAR
    
```

2) Cột j bắt đầu tại địa chỉ A + (j-1)x2 . Vậy cột 4 bắt đầu tại địa chỉ A+(4-1)x2 = A+ 6 . Hai phần tử trên một cột cách nhau Nx2 byte , ở đây N=7 , vậy 2 phần tử cách nhau 14 byte . Có thể xóa cột 4 như sau :

```

MOV  SI,6      ; SI chứa tiến cột 4
XOR  BX,BX     ; BX chứa tiến hàng
MOV  CX,5      ; CX= 5 : số phần tử trên một cột
CLEAR:
MOV  A[BX][SI],0 ; Xóa A[i,4]
ADD  BX,1      ; tiến dòng tiếp theo
LOOP CLEAR
    
```

7.6 Ứng dụng thuật toán trung bình

Giải một lớp gồm 5 sinh viên và có 4 môn thi . Kết quả cho bởi mảng 2 chiều như sau :

Tên Sinh viên	TEST1	TEST2	TEST3	TEST4
MARY	67	45	98	33
SCOTT	70	56	87	44
GEORGE	82	72	89	40
BETH	80	67	95	50
SAM	78	76	92	60

Chúng ta sẽ viết 1 chương trình tính điểm trung bình cho mỗi bài thi . Nếu làm nhiều lần có thể tổng theo cột rồi chia cho 5 .

Thuật toán :

1. j = 4
2. repeat
3. Sum the scores in column j
4. divide sum by 5 to get average in column j
5. j = j - 1
5. Until j = 0

Trong nội bộ: 3 có thể làm như sau :

```
Sum[j]= 0
i = 1
FOR 5 times DO
Sum[j]= Sum[j]+ Score[i, j]
i = i + 1
END_FOR
```

Chương trình có thể viết như sau :

```
TITLE PGM7_4 : CLASS AVERAGE
.MODEL      SMALL
.STACK     100H
.DATA
        FIVE DB 5
        SCORES DW 67,45,98,33 ; MARY
                DW 70,56,87,44 ; SCOTT
                DW 82,72,89,40 ; GEORGE
                DW 80,67,,95,50 ; BETH
                DW 78,76,92,60 ; SAM
        AVG DW 5 DUP (0)
.CODE
MAIN PROC
        MOV AX,@DATA
        MOV DS,AX
;J=4
REPEAT:
MOV SI,6 ; SI chỉ đến cột 4
        XOR BX,BX ; BX chỉ hàng đầu tiên
        XOR AX,AX ; AX chứa tổng theo cột
; Tổng điểm trên cột j
FOR:
        ADD AX , SCORES[BX+SI]
        ADD BX,8 ; BX chỉ đến hàng tiếp
        LOOP FOR
; end_for
; tính trung bình cột j
        XOR DX,DX ; xóa phần cao của số bị chia (DX:AX)
        DIV FIVE ; AX = AX/5
        MOV AVG[SI],AX ; cất kết quả trên mảng AVG
        SUB SI,2 ; đến cột tiếp
; un til j=0
        JNL REPEAT
```

```

;DOS EXIT
    MOV AH,4CH
    INT 21H
MAIN          ENDP
    END MAIN
    
```

Sau khi biên dịch chương trình có thể dùng DEBUG để chạy và xem kết quả bằng lệnh DUMP.

7.7 Lệnh XLAT

Trong một số ứng dụng cần phải chuyển số liệu từ dạng này sang dạng khác. Ví dụ IBM PC dùng ASCII code cho các ký tự trong khi IBM Mainframes dùng EBCDIC (Extended Binary Coded Decimal Interchange Code). Để chuyển một chuỗi ký tự này thành mã hóa bằng ASCII thành EBCDIC, một chương trình phải thay mã ASCII của từng ký tự trong chuỗi thành mã EBCDIC tương ứng.

Lệnh XLAT (không có toán hạng) dùng để lấy một giá trị byte thành một giá trị khác chứa trong một bảng.

```

AL phải chứa byte cần biến đổi
DX chứa địa chỉ offset của bảng cần biến đổi
Lệnh XLAT sẽ:
    
```

- 1) cộng nội dung của AL với địa chỉ trên BX để tìm ra địa chỉ trong bảng
- 2) thay thế giá trị của AL với giá trị tìm thấy trong bảng

Ví dụ, giá trị trong nội dung của AL là trong vùng 0 đến Fh và chúng ta muốn thay nội dung mã ASCII của số hex tương ứng trong nội, tức là thay 6h bằng 036h='6', thay Bh bằng 042h="B". Bảng biến đổi là:

```

TABLE    DB    030h,031h,032h,033h,034h,035h,036h,037h,038h,039h
          DB    041h,042h,043h,044h,045h,046h
    
```

Ví dụ, nếu nội 0Ch thành "C", chúng ta thực hiện các lệnh sau :

```

MOV AL,0Ch      ; số cần biến đổi
LEA BX, TABLE ; BX chứa địa chỉ offset của bảng
XLAT            ; AL chứa "C"
    
```

Ở đây XLAT tính TABLE + Ch = TABLE +12 và thay thế AL bởi 043h. Nếu AL chứa một số không ở trong khoảng 0 đến 15 thì XLAT sẽ cho một giá trị sai.

Ví dụ: Mã hóa và giải mã một thông điệp mã

Chương trình này sẽ:

- Nhập những dữ liệu vào một thông điệp
- Mã hóa nội dung bằng bảng mã riêng biệt
- In chúng ra ở dạng tiếp theo
- Đọc chúng trở lại dạng ban đầu rồi in chúng ở dạng tiếp theo

Khi chạy chương trình sẽ có dạng sau :

```

ENTER A MESSAGE :
DAI HOC DA LAT ; input
OXC BUC OX EXK ; encode
DAI HOC DA LAT ; translated
    
```

Thuật toán như sau :

Print prompt
 Read and encode message
 Go to a new line
 Print encoded message
 go to a new line
 translate and print message

```

TITLE PGM7_5 : SECRET MESSAGE
.MODEL      SMALL
.STACK     100H
.DATA
;ALPHABET      ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
CODE_KEY DB 65 DUP (' '), '
XQPOGHZBCADEIJUVFMNKLIRSTWY'
           DB 37 DUP (' ') ; 128 ký tự của bảng mã ASCII
CODED     DB 80 dup ('$') ; 80 ký tự nội dung gốc
DECODE_KEY DB 65 DUP (' '),
'JHIKLOEFMNTURSDCBVWXOPYAZG'
           DB 37 DUP (' ')
PROMPT    DB 'ENTER A MESSAGE :',0DH,0AH,'$'
CRLF      DB 0DH,0AH,'$'
.CODE
MAIN      PROC
           MOV     AX,@DATA
           MOV     DS,AX
; in dấu nhắc
           MOV     AH,9
           LEA    DX,PROMPT
           INT     21H
; nội dung mã hóa ký tự
           MOV     AH,1

           LEA    BX,CODE_KEY ; BX chứa từ CODE_KEY
           LEA    DI,CODED ; DI chứa từ thông tin mã hóa
    
```

```

WHILE_:
    INT    21h                ; ngắt ký tự vào AL
    CMP   AL,0DH              ; so sánh lại ký tự CR
    JE    ENDWHILE           ; nếu, nếu phần in thông điệp đã hoàn thành
    XLAT                      ; mã hóa ký tự
    MOV   [DI],AL             ; cất ký tự trong CODE
    JMP   WHILE_              ; xử lý ký tự tiếp theo
; xuống hàng
    MOV   AH,9
    LEA   DX,CRLF
    INT   21H
; in thông điệp đã mã hóa
    LEA   DX,CODED
    INT   21H
; xuống hàng
    LEA   DX,CRLF
    INT   21H
; giải mã thông điệp và in nội
    MOV   AH,2
    LEA   BX,DECODE_KEY      ; BX chứa mã bảng giải mã
    LEA   SI,CODED            ; SI chứa chỉ thông điệp đã mã hóa
WHILE1:
    MOV   AL,[SI]             ; lấy ký tự từ thông điệp đã mã hóa
    CMP   AL,'$'              ; so sánh cuối thông điệp
    JE    ENDWHILE1          ; kết thúc
    XLAT                      ; giải mã
    MOV   DL,AL               ; nhả ký tự vào DL
    INT   21H                 ; in ký tự
    INC   SI                   ; SI=SI+1
    JMP   WHILE1              ; tiếp tục
ENDWHILE1:
    MOV   AH,4CH
    INT   21H
MAIN     ENDP
END      MAIN

```

Trong chương trình có liên quan với các khai báo sau :

```

; ALPHABET                ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

```

Cho biết bảng chứa các tiếng Anh

```

CODE_KEY DB 65 DUP ( ' '), 'XQPOGHZBCADEIJUVFMNKLRSWY'

```

DB 37 DUP ('')

Khai báo 128 ký tự của bảng mã ASCII, trong đó có các ký tự hoa và thường.

CODED DB 80 dup ('\$')

80 ký tự số 0-9, giải mã bản này là \$ nếu có thể in bảng hàng 9 ngát 21h

DECODE_KEY DB 65 DUP (' '), 'JHIKLOEFMNTURSDCBVWXOPYAZG'

DB 37 DUP ('')

Bảng giải mã số 0-9 thiết lập theo cách mã hóa, nghĩa là trong phần mã hóa chúng ta mã hóa 'A' thành 'X' vì vậy khi giải mã 'X' phải giải mã thành 'A' ...

Các ký tự số 0-9 không phải là ký tự hoa nếu số 0-9 chuyển thành ký tự trong.
